

Belastingdienst

Landelijke Landbouwnormen **2023**

Inhoud

Inleiding	6
I Veehouderij	
1 Waarderingsmethodes veehouderij	9
1.1 Individuele methode	9
1.2 Gemiddeldewaardesysteem	9
2 Rundvee: melk- en fokvee	10
2.1 Individuele methode	10
2.2 Gemiddeldewaardesysteem	11
2.3 Embryo(kalf)	12
2.4 Jongvee in opfok bij derden	12
3 Rundvee: vleesvee	13
3.1 Vleesvee (rosé/rood)	13
3.2 Blankvleeskalveren	13
4 Varkens	14
4.1 Zeugen en opfokzeugen	14
4.2 Biggen	14
4.3 Vleesvarkens	15
5 Pluimvee	16
5.1 Opfokleghennen	16
5.2 Leghennen	16
5.3 Opfokvleeskuikenouderdieren	16
5.4 Vleeskuikenouderdieren	17
5.5 Vleeskuikens	17
5.6 Vleeskalkoenen	17
6 Schapen	18
6.1 Fokschapen	18
6.2 Vleeschapen en handelsvee	18
7 Geiten	19
7.1 Melkgeiten, fokgeiten en fokbokken	19
7.2 Vleeslammeren, vleesgeiten en vleesbokken	19
8 Konijnen	20
8.1 Fokkonijnen	20
8.2 Vleeskonijnen	20

II Land- en tuinbouw

9	Veldinventaris landbouw en buitenteelten tuinbouw	22
9.1	Wat valt er onder de veldinventaris?	22
9.2	Voorraad aangekocht of geoogst product akkerbouw en groenteteelt (buitenteelten)	23
9.3	Verliezen als gevolg van calamiteiten	23
10	Vorderingen	24
10.1	Nabetaling melkgeld zuivelfabriek	24
10.2	Omzetkorting veevoer	24
10.3	Definitieve afrekening suikerbieten	24
11	Mais, voordrooggras en hooi	25
11.1	Mais zelfgeteeld	26
11.2	Voordrooggras en hooi zelfgeteeld	26
12	Glastuinbouw	27
12.1	Afschrijvingsnormen glastuinbouw	27
12.2	Afschrijvingsmethode glastuinbouw	27
12.3	Afschrijvingsgegevens investeringen in bedrijfsmiddelen glastuinbouw	28
12.4	Normering veldinventaris voor de glastuinbouw	29
13	Champignons en asperges	30
13.1	Afschrijvingsnormen champignonteelt	30
13.2	Afschrijvingsmethode	30
13.3	Afschrijvingsgegevens investeringen in bedrijfsmiddelen champignons en asperges	31
13.4	Waardering champignons	31
13.5	Waardering asperges	32
14	Bloembollenkramen	33
14.1	Waarde bloembollen aangeven in Rr^2	33
14.2	Waarde aangekocht plantgoed	33
14.3	Waarde te velde staande bloembollen (vastwaardesysteem)	34
14.4	Waarde leliekramen	34
14.5	Waarde amaryllisbollen	34
14.6	Waarde zelfgekweekte bollen	34
15	Fruit- en boomteelt	35
15.1	Fruитеelt	35
15.2	Boomteelt	36

III Agrarische bedrijfsgebouwen, landbouwmachines en productierechten

16	Agrarische bedrijfsgebouwen	39
16.1	Uitgangspunten afschrijvingsnormen agrarische bedrijfsgebouwen	39
16.2	Afschrijvingsmethode	40
16.3	Afschrijvingsgegevens investeringen in nieuwe agrarische bedrijfsgebouwen	40
17	Landbouwmachines en -installaties	41
17.1	Afschrijvingsnormen landbouwmachines en -installaties	41
17.2	Afschrijvingsmethode landbouwmachines	42
17.3	Afschrijvingsgegevens investeringen in landbouwmachines	42
18	Productierechten	46
18.1	Varkens- en pluimveerechten	46
18.2	Melkveefosfaatrechten	46

IV Onttrekkingen voor eigen verbruik

19	Onttrekkingen voor eigen verbruik	49
19.1	Agrarische producten	49
19.2	Energie en water	50
19.3	Hobbydieren	51

V Bijlagen

	Bijlage 1 Normbedragen	53
2	Rundvee: melk- en fokvee	53
3	Rundvee: vleesvee	53
4	Varkens	55
5	Pluimvee	56
6	Schape	59
7	Geiten	60
8	Konijnen	60
9	Veldinventaris	60
11	Mais, voordrooggras en hooi	61
12	Glastuinbouw	61
13	Champignons en asperges	64
14	Bloembollen	67
15	Fruit- en boomteelt	67
16	Bedrijfsgebouwen	68
17	Landbouwmachines	69
18	Productierechten	72
19	Onttrekkingen voor eigen verbruik en privégebruik	73

	Bijlage 2	Voorbeeldberekeningen	74
1		Waarderingsmethodes veehouderij	74
2		Rundvee: melk- en fokvee	77
3		Rundvee: vleesvee	81
4		Varkens	83
7		Geiten	85
11		Mais, voordrooggras en hooi	86
15		Fruit- en boomteelt	87
		Verklarende woordenlijst	88
		Bronnen	91

Inleiding

In de 'Landelijke Landbouwnormen 2023' vindt u de normbedragen voor 2023 voor de meest gangbare kostenposten en voor bepaalde bedrijfsmiddelen en voorraden voor agrarische bedrijven. Deze normen gelden alleen voor ondernemers en alleen voor agrarische activiteiten in Nederland. Ondernemers moeten de normen gebruiken om de jaarwinst van het bedrijf te bepalen en aan te geven in de aangiften inkomstenbelasting en vennootschapsbelasting.

Alle bedragen die vermeld worden, zijn exclusief omzetbelasting.

Voor de biologische land- en tuinbouw zijn er geen aparte normen, omdat deze sector te divers is om er normen voor te ontwikkelen. Zie ook de aanvullende opmerkingen bij onderdeel I Veehouderij.

Het Platform Landbouw, een samenwerkingsverband tussen de Belastingdienst en de Land- en tuinbouworganisatie Nederland, heeft de 'Landelijke Landbouwnormen 2023' in overleg met het landbouwbedrijfsleven voorbereid. De Belastingdienst heeft de normen vervolgens vastgesteld.

Aan dit overleg namen de volgende organisaties deel:

- de Belastingdienst
- KAVB: Koninklijke Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur
- LTO Nederland: Land- en Tuinbouworganisatie Nederland
- SRA: Samenwerkende Registeraccountants en Accountants-administratieconsulenten
- De TAAK: Tuinbouw Accountants en Administratie Kantoren
- VLB: Vereniging van Accountants- en Belastingadviesbureaus

Veranderingen in de 'Landelijke Landbouwnormen 2023'

Dit zijn de belangrijkste veranderingen in de 'Landelijke Landbouwnormen 2023':

- In hoofdstuk 17 Landbouwmachines en-installaties zijn met ingang van deze uitgave in paragraaf 17.3.4 afschrijvingsgegevens opgenomen voor 'Tweedehands landbouwmachines die zijn gerebuild'.
- In bijlage 1, tabel 17.7: Afschrijvingsperiodes voor overige machines en installaties zijn 18 nieuw genormeerde bedrijfsmiddelen opgenomen. Deze zijn afkomstig uit de brochure 'Beperkt afschrijven op agrarische bedrijfsgebouwen'.

Hierover leest u meer in de betreffende hoofdstukken.

Afwijken van de landbouwnormen

In uitzonderlijke gevallen mag u afwijken van de normen uit de 'Landelijke Landbouwnormen'. U geeft dit in uw aangifte inkomstenbelasting of vennootschapsbelasting aan bij de vraag 'Bent u bij de vaststelling van het resultaat afgeweken van de Landelijke Landbouwnormen?'. Als u afwijkt, moet u motiveren waarom u de norm niet gebruikt. De normbedragen zijn gebaseerd op kostprijsberekeningen. Als u afwijkt doordat u waardeert tegen de lagere marktwaarde én deze mogelijkheid in deze publicatie is aangegeven, dan hoeft u dit niet bij de betreffende vraag aan te geven. U moet deze lagere marktwaarde wel kunnen onderbouwen. Bij onttrekkingen voor eigen verbruik (zie hoofdstuk 19) is er geen sprake van normen, maar van richtbedragen. U mag van de richtbedragen afwijken als u aannemelijk kunt maken waarom u deze niet toepast (tegenbewijsregeling).

Geldigheid

Voor de inkomstenbelasting en de vennootschapsbelasting gelden de normen voor het kalenderjaar 2023 en voor het gebroken boekjaar dat begint in 2023 en eindigt in 2024, bijvoorbeeld een boekjaar van 1 mei 2023 tot en met 30 april 2024. Bij een gebroken boekjaar moet u de normen dus ook gebruiken voor de aangifte inkomstenbelasting 2024 en de aangifte vennootschapsbelasting 2023.

De normen zijn pas na afloop van het kalenderjaar bekend, waardoor het kan zijn dat u in uw administratie van 2023 de normen van 2022 hebt gebruikt. U moet dit corrigeren in uw aangifte 2023, behalve als u gebruikmaakt van een gebroken boekjaar.

Vragen of opmerkingen?

Als u vragen of opmerkingen hebt over de 'Landelijke Landbouwnormen 2023', dan kunt u schriftelijk contact opnemen met het Platform Landbouw. Stuur uw brief naar:

Belastingdienst/kantoor Eindhoven
T.a.v. de heer A.F.A. van de Leest
secretaris Platform Landbouw
Postbus 90056
5600 PJ Eindhoven

I

Veehouderij

Bij de waardering van dieren maken we onderscheid tussen rundvee (melk- en vleesvee), varkens, pluimvee, schapen, geiten en konijnen. Daarbinnen maken we onderscheid tussen:

- gebruiks- en fokvee
Dit vee valt onder de bedrijfsmiddelen.
- vlees- en handelsvee
Dit vee valt onder de voorraad.

De termen in dit document sluiten aan bij [Tabel 4 Diergebonden normen 2023](#) op de website van Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO).

In de berekening van de normbedragen is wel rekening gehouden met huisvestingskosten en niet met de arbeids- en rentekosten.

Marktwaaarde

De normbedragen zijn gebaseerd op kostprijsberekeningen. De voorraden waardeert u op de kostprijs. Als de marktwaaarde van vlees- en handelsvee onder de kostprijs ligt, mag u bij die producten de lagere marktwaaarde gebruiken. U moet dit wel onderbouwen. Het gaat hierbij om de marktwaaarde van het eindproduct. Het naar rato toerekenen van de tijdsduur is in deze niet toegestaan.

Zelfgefokt

Bij de normen gaat het om berekeningen van de opfokkosten van zowel zelfgefokte als aangekochte dieren. Als u bij de veehouderij in dit en de volgende hoofdstukken het woord 'zelfgefokt' tegenkomt, wordt hiermee bedoeld dat het dier op het eigen bedrijf geboren is en ook dat u het de periode erna zelf hebt opgefokt.

Biologische veehouderij

Er kan niet worden voldaan aan de vraag om afzonderlijke normen voor de biologische veehouderij op te nemen, omdat hiervoor op dit moment geen of onvoldoende gegevens beschikbaar zijn.

Onderzoek heeft data opgeleverd over het rendement, maar er zijn geen afzonderlijke data over het voerverbruik door, en de kosten van, jongvee en aanwas in de biologische veehouderij.

1 Waarderingsmethodes veehouderij

Met een waarderingsmethode bepaalt u de waarde van uw veestapel. U kunt kiezen uit 2 waarderingsmethodes:

- de individuele methode (zie paragraaf 1.1)
- het gemiddeldewaardesysteem (zie paragraaf 1.2)

Bij de keuze van het systeem moet u een bestendige gedragslijn aanhouden voor de volgende jaren. U mag uw keuze dus niet willekeurig veranderen per jaar, koppel of groep. Wel kunt u per soort vee verschillende methodes toepassen.

Het ijzeren-voorraadstelsel

Op 4 maart 1977 heeft het Hof 's-Hertogenbosch beslist dat waardering volgens het ijzeren-voorraadstelsel niet in overeenstemming is met goed koopmansgebruik. Zie: ECLI:NL:GHSHE:1977:AX3195.

1.1 Individuele methode

Bij de individuele methode volgt u de dieren individueel of in sommige gevallen per koppel. U boekt op de balansdatum de werkelijke aankoopprijs of de beginwaarde van een zelfgefokt dier of de opfokwaarde aan het begin van het boekjaar. Deze waarde verhoogt u tijdsevenredig met de normbedragen voor de opfokkosten.

Als u een dier op de balansdatum niet meer bezit, bijvoorbeeld door verkoop of verlies, boekt u deze af tegen de boekwaarde. Per dier of koppel waardeert u jaarlijks de aanwas. Ook bepaalt u de jaarlijkse afschrijving.

Nadat het dier volledig is uitgegroeid, kunt u binnen de individuele methode ook overgaan naar het gemiddeldewaardesysteem. U hoeft dan niet ieder jaar opnieuw de afschrijving te bepalen.

1.2 Gemiddeldewaardesysteem

Bij het gemiddeldewaardesysteem bepaalt u de gemiddelde waarde van de gehele veestapel. U doet dit per veecategorie.

Als u een dier niet meer bezit, bijvoorbeeld door verkoop of verlies, boekt u het af tegen de gemiddelde boekwaarde van de leeftijdsgroep waartoe het dier aan het begin van het jaar hoorde.

Als u vee koopt of opfokt, verhoogt u de boekwaarde van uw veestapel aan het begin van het jaar met de aankooprijzen en opfoknormen van de dieren die aan uw veestapel zijn toegevoegd. Ook de opfokbedragen van de dieren die door eigen opfok aangewassen zijn en overgegaan zijn naar een andere leeftijdsgroep, voegt u toe aan de boekwaarde van uw veestapel. Als u de opfok door derden laat doen, moet u de extra kosten meenemen in de opfokbedragen.

Als u kunt aantonen dat het vee dat u in de loop van het boekjaar hebt aangekocht, in datzelfde jaar ook weer is afgestoten, neemt u dit vee niet mee in de berekening van de gemiddelde waarde.

In bijlage 2 vindt u voorbeeldberekeningen van de waardering van een volledige rundveestapel op basis van het gemiddeldewaardesysteem:

- [voorbeeldberekening 1.1.1: jongvee jonger dan 1 jaar](#)
- [voorbeeldberekening 1.1.2: jongvee 1 jaar en ouder](#)
- [voorbeeldberekening 1.1.3: melk- en kalfkoeien](#)

U kunt de methodiek van de voorbeeldberekeningen van het gemiddeldewaardesysteem gebruiken voor alle soorten vee.

2 Rundvee: melk- en fokvee

In dit hoofdstuk leest u hoe u uw melk- en fokvee waardeert. U kunt melk- en fokvee waarden volgens de individuele methode (zie paragraaf 2.1) of het gemiddeldewaardesysteem (zie paragraaf 2.2). Hierbij maken we onderscheid tussen zelfgefokt rundvee en aangekocht rundvee. In tabel 2.1 vindt u de normen van opfokkosten van melk- en fokvee. Voor embryo's moet u extra kosten in de waardering meenemen (zie paragraaf 2.3). Hoe u de kosten waardeert als u melk- en fokvee door derden laat opfokken, leest u in paragraaf 2.4.

2.1 Individuele methode

Bij de kostprijsberekening bij de individuele methode kunt u kiezen uit:

- de volledig individuele methode
- de individuele methode met toepassing van de restwaarde

Om de waarde van kalf tot melkkoe te bepalen, voegt u de dagelijkse of maandelijkse opfokkosten toe aan de waarde van het zelfgefokte nuchtere kalf (nuka) of aan de aankoopprijs van gekocht jongvee. Dit doet u vanaf de geboorte of vanaf de aankoop tot het moment van de 1e afkalving. Na de 1e afkalving verhoogt u dan bij een melkkoe de opfokwaarde ineens met de opfokkosten van uitgroei. Deze uitgroeiwaarde is gelijk aan de opfokkosten van 1 maand voor de 1^e afkalving.

Mogelijkheid 1: volledig individuele methode

12 maanden na de 1e afkalving van de koe, schrijft u de waarde van de koe in gelijke delen af, gedurende 60 maanden totdat u de restwaarde bij uitstoot van de koe hebt bereikt. Deze afschrijving moet u jaarlijks toepassen.

Mogelijkheid 2: individuele methode met toepassing van de restwaarde

Het is mogelijk, als dat beter past in uw administratie, om de afschrijving niet individueel meer te volgen en over te gaan naar de methode van het gemiddeldewaardesysteem. Na de 1e afkalving verhoogt u dan bij een melkkoe de opfokwaarde ineens met de opfokkosten van uitgroei. Daarna middelt u direct de opfokwaarde met de restwaarde bij uitstoot.

Waardering zoogkoeien

Bij zoogkoeien mag wel worden afgeschreven, maar de restwaarde van deze koeien is in de regel gelijk of hoger dan de kostprijs. Dan is er geen ruimte meer voor afschrijving.

In bijlage 2 staan voorbeeldberekeningen voor de waardering van de rundveestapel waarbij u gebruikmaakt van de individuele methode:

- voorbeeldberekening 2.1.1: waardering zelfopgefokte nieuwe melkkoeien (1e keer afgekalfd) volgens de individuele methode
- voorbeeldberekening 2.1.2: waardering aangekochte nieuwe melkkoeien (1e keer afgekalfd) volgens de individuele methode
- voorbeeldberekening 2.1.3: waardering nieuwe melkkoeien (1e keer afgekalfd) volgens de individuele methode met toepassing van de restwaarde

2.2 Gemiddeldewaardesysteem

In bijlage 2 staan voorbeeldberekeningen voor de waardering van de rundveestapel waarbij u gebruikmaakt van het gemiddeldewaardesysteem:

- voorbeeldberekening 2.2.1: waardering zelfgefokt jongvee jonger dan 1 jaar volgens het gemiddeldewaardesysteem
- voorbeeldberekening 2.2.2: waardering aangekocht jongvee jonger dan 1 jaar volgens het gemiddeldewaardesysteem
- voorbeeldberekening 2.2.3: waardering jongvee van 1 jaar en ouder volgens het gemiddeldewaardesysteem
- voorbeeldberekening 2.2.4: waardering aangekocht jongvee van 1 jaar en ouder volgens het gemiddeldewaardesysteem
- voorbeeldberekening 2.2.5: waardering nieuwe melkkoeien (1e keer afgekalfd) volgens het gemiddeldewaardesysteem

2.2.1 Aangekocht melk- en fokvee bij het gemiddeldewaardesysteem

Als u de waarde van aangekocht melk- en fokvee berekent, moet u het aankoopbedrag verhogen met de opfokkosten van 6 maanden. Op welke datum u het melk- en fokvee hebt gekocht, maakt daarbij niet uit; dit geldt voor alle leeftijdsgroepen melk- en fokvee. Het vee wordt dan voor deze waarde in het gemiddeldewaardesysteem bij de waarde van de betreffende groep opgenomen.

Melk- en kalfkoeien

Voor de berekening van de waardering van aangekocht melk- en fokvee dat aan het eind van het jaar tot de leeftijdsgroep melk- en kalfkoeien hoort, moet u onderscheid maken tussen koeien die u hebt gekocht voor of na de 1e afkalving. Voor de 1e afkalving zijn het drachtige pinken of vaarzen en na de geboorte zijn het melkgevende koeien.

Bij melk- en kalfkoeien die u aankoopt na de 1e afkalving, verhoogt u het aankoopbedrag vanwege praktische redenen niet meer met eventuele opfokkosten en uitgroeikosten.

Jongvee ouder dan 1 jaar en melk- en kalfkoeien

Als u een bedrijfssysteem hebt waarbij u veelvuldig hoogdrachtige pinken of vaarzen aanschaft, kunt u deze aankopen in het gemiddeldewaardesysteem opnemen met een verhoging voor opfokkosten. Deze opfokkosten zijn dan gerelateerd aan het gemiddelde aantal van 6 maanden, wat hoger kan zijn dan het werkelijke aantal maanden opfokkosten tot de 1e afkalving.

U kunt dan ook kiezen voor individuele waardering per groep. U waardeert dan alle aankopen van jongvee van 1 jaar en ouder en melk- en kalfkoeien afzonderlijk en de aankoopprijs verhoogt u met de opfokkosten per maand maal het aantal maanden die nog restereren tot het einde van het boekjaar of het moment van de 1e afkalving. Daarna verhoogt u dit bedrag eenmalig met de opfokkosten voor de uitgroei na de 1e afkalving. Deze groepen neemt u daarna op voor die waarde, gemiddeld met de restwaarde bij uitstoot, in het gemiddeldewaardesysteem bij de melk- en kalfkoeien.

2.3 Embryo(kalf)

U moet de extra kosten in de waardering meenemen voor:

- kalveren die worden geboren na een embryotransplantatie
- embryo's die u in voorraad hebt
Dit geldt voor aangekochte en zelfgespoelde embryo's.
- embryo's die u al geplaatst hebt

De extra kosten die u moet activeren zijn onder andere:

- aankoopkosten van embryo's
- spoelingskosten bij spoeling van embryo's bij eigen vee
- bewaringskosten, invrieskosten, stikstofkosten en dergelijke
- implantatiekosten

Voor deze extra kosten zijn er geen normbedragen.

2.4 Jongvee in opfok bij derden

Wanneer u als melkveehouder ervoor kiest jongvee op een opfokbedrijf te plaatsen, is dat meestal omdat u zo meer melkkoeien kunt houden op uw eigen bedrijfslocatie.

Naast een vergoeding voor de fosfaatrechten, die in 2018 zijn ingevoerd, wijken de opfokkosten bij derden nauwelijks af van de aanfoknormen van een kalf op eigen bedrijf. Daarom gebruikt u voor de waardebeoordeling de aanfoknormen uit tabel 2.1 en houdt u geen rekening met de vergoeding aan de derden.

3 Rundvee: vleesvee

Bij vleesvee waardeert u het vee dat uitsluitend bestemd is voor de slacht. Dit vee is onderdeel van de voorraad. In de waardering neemt u het fokvee voor vleesvee niet mee. U moet onderscheid maken tussen zelfgefokt vleesvee en aangekocht vleesvee.

Er gelden verschillende normbedragen voor de volgende categorieën:

- vleesvee (rosé/rood) (zie [paragraaf 3.1](#))
- blankvleeskalveren (zie [paragraaf 3.2](#))

U waardeert het vleesvee aan het einde van het boekjaar. U verhoogt de basiswaarde met de opfokkosten per dag of per maand. Voor de basiswaarde van het vleesvee gaat u uit van 1 van de volgende waarden:

- de waarde van een zelfgefokt kalf
- de aankoopprijs van een gekocht kalf
- de beginwaarde van het kalf per balansdatum als het dier op deze dag al in uw bezit was

3.1 Vleesvee (rosé/rood)

In tabel 3.1 en tabel 3.2 vindt u de normbedragen voor de opfokkosten en waardering van rundvee voor rosé- en roodvlees. De normbedragen zijn opgedeeld in 3 fasen:

1. de opfokfase van een startkalf, de periode van nuka tot circa 3 maanden
2. de opfokfase vanaf startkalf van rosé- en roodvleesvee tot een kalf van maximaal 10 maanden
3. de opfokfase van rosé- en roodvleesvee na 10 maanden

Welk normbedrag u moet gebruiken, is afhankelijk van of u de waardering berekent inclusief of exclusief voerkosten. De normbedragen voor opfokkosten vindt u in de volgende tabellen:

- normbedragen exclusief voerkosten: [tabel 3.1](#)
- normbedragen inclusief voerkosten: [tabel 3.2](#)

Als u de opfokkosten berekent met de normbedragen exclusief voerkosten, moet u de uitkomst verhogen met de werkelijke voerkosten.

Als u eenmaal een methode hebt gekozen, moet u deze methode de volgende jaren ook gebruiken (de bestendige gedragslijn).

In bijlage 2 vindt u voorbeeldberekeningen voor de waardering van rosé- en roodvleesvee:

- startkalveren rosé- en roodvleesvee ([voorbeeldberekening 3.1](#))
- rosé- en roodvleesvee vanaf startkalf tot een kalf van maximaal 10 maanden ([voorbeeldberekening 3.2](#))
- rosé- en roodvleesvee vanaf 10 maanden ([voorbeeldberekening 3.3](#))

3.2 Blankvleeskalveren

In tabel 3.3 en 3.4 staan de normbedragen voor de opfokkosten en de waardering van blankvleeskalveren exclusief en inclusief voerkosten. U verhoogt de basiswaarde van het kalf met de norm voor de opfokkosten (exclusief voerkosten) en met de werkelijke voerkosten. Er zijn ook weer normbedragen en waardering inclusief de voerkosten.

In bijlage 2 vindt u voorbeeldberekeningen voor de waardering van blankvleeskalveren (zie [voorbeeldberekeningen 3.4](#) en [3.5](#)).

4 Varkens

In dit hoofdstuk staan normbedragen voor fokvarkens: zeugen en opfokzeugen (zie paragraaf 4.1) en voor handels- en vleesvee: biggen (zie paragraaf 4.2) en vleesvarkens (zie paragraaf 4.3). We maken onderscheid tussen zelfgefokte en aangekochte varkens. U verhoogt de basiswaarde van zeugen en opfokzeugen met de opfokkosten per dag en de basiswaarde van biggen en vleesvarkens met de opfokkosten per week.

Voor de basiswaarde van de varkens gaat u uit van 1 van de volgende waarden:

- de waarde van een zelfgefokte big
- de aankoopprijs van een gekochte big
- de beginwaarde van het varken op de balansdatum als het varken op deze dag al in uw bezit was

4.1 Zeugen en opfokzeugen

De totale opfokkosten van big naar zeug bestaan uit:

- voerkosten
- huisvestingskosten
- overige kosten, zoals energiekosten, inseminatiekosten en kosten voor strooisel en mestafvoer

In tabel 4.1 staan de normbedragen voor de opfokkosten van zeugen en opfokzeugen.

Bij het waarderen van zeugen en opfokzeugen, kunt u gebruikmaken van de individuele methode of van het gemiddeldewaardesysteem (zie hoofdstuk 1).

Individuele methode

Bij de individuele methode bepaalt u de waarde in de opfokfase van big tot zeug door per dag een bedrag aan opfokkosten toe te voegen aan de basiswaarde van de zelfgefokte biggen of de aankoopprijs van de gekochte biggen. Dit doet u vanaf de geboorte of aankoop van de biggen tot het moment van de 1e worp van de zeug. Per fase (opfokbig, opfokzeug en drachtige zeug) voegt u de opfokkosten toe totdat de big een volledig uitgegroeide, drachtige zeug is. Na de 1e worp schrijft u af op de waarde van de zeug in gelijke delen tot op de restwaarde. De restwaarde is de waarde van 1 slachtzeug. Per jaar mag u maximaal 20% van de waarde van de zeug afschrijven tot de restwaarde is bereikt.

Gemiddeldewaardesysteem

In bijlage 2 vindt u voorbeeldberekeningen 4.1 tot en met 4.4 voor zeugen en opfokzeugen bij het gemiddeldewaardesysteem. Hoe u het gemiddeldewaardesysteem gebruikt, leest u in hoofdstuk 1.

4.2 Biggen

De geboortewaarde van een zelfgefokte big wordt verhoogd met de bedragen voor opfokkosten totdat een big ongeveer 25 kg weegt. Volg daarbij de normen voor zelfgefokte biggen in tabel 4.2. Gemiddeld wordt een big 10 weken oud. Voor aangekochte biggen die jonger dan 10 weken zijn (speenbiggen), verhoogt u de aankoopprijs met de opfokkosten voor biggen tot de leeftijd van 10 weken is bereikt. In tabel 4.2 vindt u de opfokkosten voor aangekochte biggen per leeftijd in weken. Nadat u de biggen hebt geselecteerd als opfokbig voor de opfok van zeugen, waardeert u ze volgens de normen in tabel 4.1 'Normbedragen zeugen en opfokzeugen', omdat er dan selectie- en stamboekkosten bijkomen.

4.3 Vleesvarkens

Als u een bedrijf hebt waar u biggen houdt totdat deze slachtrijs vleesvarkens zijn, is de kostprijs afhankelijk van de leeftijd in weken van het vleesvarken. In tabel 4.2 vindt u de normbedragen die u moet gebruiken om de kostprijs van de zelfgefokte biggen te bepalen. Als u de biggen hebt gekocht, dan moet u de werkelijke aankoopprijs gebruiken en afhankelijk van de leeftijd die aankoopprijs verhogen met het bijpassende normbedrag uit tabel 4.2.

In beide gevallen verhoogt u daarna de waarde met een normbedrag voor vleesvarkens. Welk normbedrag dat is, is afhankelijk of u de waardering berekent inclusief of exclusief voerkosten. De normbedragen voor opfokkosten vindt u in de volgende tabellen:

- normbedragen exclusief voerkosten: tabel 4.3
- normbedragen inclusief voerkosten: tabel 4.4

Als u rekent met de normbedragen exclusief voerkosten, moet u de uitkomst verhogen met de werkelijke voerkosten.

Als u eenmaal hebt gekozen voor een methode, moet u deze methode de volgende jaren ook gebruiken (de bestendige gedragslijn).

5 Pluimvee

U waardeert het pluimvee altijd per 100 stuks. Zowel in de branche als bij kennis- en informatiecentra is dit gangbaar. Wij hebben de normbedragen ook daarop gebaseerd. Er zijn normbedragen voor:

- opfokleghennen (zie paragraaf 5.1)
- leghennen (zie paragraaf 5.2)
- opfokvleeskuikenouderdieren (zie paragraaf 5.3)
- vleeskuikenouderdieren (zie paragraaf 5.4)
- vleeskuikens (zie paragraaf 5.5)
- vleeskalkoenen (zie paragraaf 5.6)

5.1 Opfokleghennen

De waarde van opfokleghennen bepaalt u door de aankoopprijs van 100 eendagskuikens te verhogen met de normbedragen uit tabel 5.1. U moet hierbij rekening houden met het aantal opfokweken.

5.2 Leghennen

Bij 100 stuks zelfgefokte (17-weekse) leghennen of 100 stuks aangekochte leghennen verhoogt u het normbedrag of de aankoopprijs met de eventuele hanenvergoeding als u die verschuldigd bent aan de leverancier. De uitkomst hiervan verhoogt u met de opfokkosten per week totdat de leghennen 20 weken oud zijn (het begin van de legperiode). Dit vanwege de uitgroei van de jonge leghennen. De normbedragen van opfokleghennen vindt u in tabel 5.1. In de periode dat de hennen 21 tot en met 24 weken oud zijn, verhoogt u de opfokkosten niet meer. Dit is een periode van 28 dagen.

Vanaf dat de leghennen 24 weken oud zijn, vermindert u de totale kostprijs van de leghennen met een gelijk bedrag per week tot de slachtwaarde uit tabel 5.2. Deze vermindering doet u na de eerste legperiode van 28 dagen, over 420 dagen ($448 - 28 = 420$ dagen). U mag hierbij rekening houden met 10% uitval.

5.2.1 Leghennen tijdens de ruiperiode

Soms vervangt u uw leghennen aan het einde van de legperiode niet, maar laat u ze ruien. In deze periode hebt u geen opbrengst van deze leghennen en moet u de boekwaarde opwaarderen met de kosten. De ruiperiode duurt 6 weken (42 dagen). Na deze 6 weken verhoogt u de boekwaarde van deze leghennen met de totale opfokkosten over de ruiperiode. De normbedragen hiervoor staan in tabel 5.2.

Na de ruiperiode vermindert u de waarde van de leghennen met een gelijk bedrag per week tot de slachtwaarde uit tabel 5.2. U doet dit voor de verdere legperiode, die is 26 weken. U mag hierbij rekening houden met 10% uitval.

5.3 Opfokvleeskuikenouderdieren

U bepaalt de waarde van de zelfgefokte vleeskuikenouderdieren door de aankoopprijs van 100 eendagskuikens te verhogen met de normbedragen uit tabel 5.3. U gaat uit van het aantal opfokweken.

5.4 Vleeskuikenouderdieren

Als u vleeskuikenouderdieren koopt, krijgt u 10% hanen geleverd zonder afzonderlijke aankoopkosten. De kostprijs van de hanen is in de aankoopprijs van de hennen verwerkt. Krijgt u de hanen wel apart geleverd, dan moet u de kosten van de hanen bij de aankoop van de hennen tellen.

Bij 100 stuks zelfgefokte (18-weekse) hennen of 100 stuks aangekochte hennen verhoogt u het normbedrag of de aankoopprijs met de opfokkosten per week totdat de hennen 22 weken oud zijn (het begin van de legperiode). Dit vanwege de uitgroei. De normbedragen voor vleeskuikenouderdierhennen na 18 weken vindt u in [tabel 5.4](#). In de periode dat de hennen 23 tot en met 26 weken oud zijn, verhoogt u de opfokkosten niet meer. Dit is een periode van 28 dagen.

Vanaf dat de vleeskuikenouderdieren 26 weken oud zijn, vermindert u de totale kostprijs van de vleeskuikenouderdieren met een gelijk bedrag per week, totdat u de slachtwaarde uit [tabel 5.4](#) hebt bereikt. Deze vermindering doet u na de legperiode van 28 dagen, over ongeveer 244 dagen ($272 - 28 = 244$ dagen).

5.5 Vleeskuikens

De productieperiode van vleeskuikens is de laatste jaren sterk gewijzigd. Er zijn nieuwe segmenten ontstaan met een langere productieperiode: het middensegment en de tragergroeiende/Beter Leven vleeskuikens. Voorheen was dit het zogenoemde alternatieve afzetsegment.

Voor de waardering van vleeskuikens gaan we uit van deze 3 hoofdgroepen:

- reguliere vleeskuikens cyclus 41 dagen
- middensegment cyclus 49 dagen
- tragergroeiend/Beter Leven cyclus 56 dagen

Voor het berekenen van de waarde bepaalt u eerst in welke groep uw vleeskuikens vallen. Daarna kunt u de vleeskuikens waarden exclusief voerkosten (zie [paragraaf 5.5.1](#)) of inclusief voerkosten (zie [paragraaf 5.5.2](#)). Als u eenmaal hebt gekozen voor een methode, moet u deze methode de volgende jaren ook gebruiken (de bestendige gedragslijn).

5.5.1 Normbedragen exclusief voerkosten

Bij deze methode bepaalt u de waarde van de vleeskuikens door de aankoopprijs van de vleeskuikens die op de balansdatum aanwezig zijn, te verhogen met de werkelijke voerkosten en het normbedrag per verblijfsdag voor de overige directe kosten. De normbedragen vindt u in [tabel 5.5](#).

5.5.2 Normbedragen inclusief voerkosten

Bij deze methode bepaalt u de waarde van vleeskuikens door de aankoopprijs van de vleeskuikens die op de balansdatum aanwezig zijn, te verhogen met de normbedragen per verblijfsdag voor voer en overige directe kosten. Deze normbedragen vindt u in [tabel 5.6](#).

5.6 Vleeskalkoenen

De waarde van vleeskalkoenen bepaalt u door de aankoopprijs van de kalkoenen die op de balansdatum aanwezig zijn, te verhogen met de overige directe kosten (exclusief voerkosten) en de werkelijke voerkosten. U gaat hier uit van de verblijfsduur. De normbedragen voor de bepaling van de overige directe kosten staan in [tabel 5.7](#).

6 Schapen

Bij de schapen maken we onderscheid tussen:

- fokschapen (bedrijfsmiddel) (zie [paragraaf 6.1](#))
- vleeschapen en handelsvee (voorraad) (zie [paragraaf 6.1](#))

Verder maken we onderscheid tussen schapen die:

- 1 keer per jaar lammeren
Bij de berekeningen van de normen zijn we uitgegaan van schapen van het ras Texelaars.
- 3 keer per 2 jaar lammeren
Bij de berekeningen van de normen wordt uitgegaan van schapen van het ras Flevolandse.

Voor andere schapenrassen die 1 keer per jaar lammeren, gebruikt u de normbedragen van de schapen die 1 keer per jaar lammeren.

6.1 Fokschapen

U kunt fokschapen waarderen met het gemiddeldewaardesysteem (zie [hoofdstuk 1](#)). De normbedragen voor zelfgefokte fokschapen en foklammeren tot en met 6 maanden vindt u in [tabel 6.1](#).

6.2 Vleeschapen en handelsvee

Voor de waardering van vleeschapen en schapen bestemd voor de handel gaat u uit van de kostprijs als volgt.

Om de opfokkosten van vleeslammeren tot en met 6 maanden te waarderen, maakt u gebruik van [tabel 6.1](#). Eventuele verschillen met fokschapen kunt u verwaarlozen. In [tabel 6.2](#) staan de normbedragen voor vleeschapen en handelsvee vanaf 7 maanden.

7 Geiten

U waardeert de geiten op de kostprijs. We maken onderscheid tussen zelfgefokte geiten en aangekochte geiten. Er zijn verschillende normbedragen voor de volgende categorieën:

- melkgeiten, fokgeiten en fokbokken
Deze geiten zijn onderdeel van het gebruiksvee (zie paragraaf 7.1).
- vleeslammeren, vleesgeiten en vleesbokken
Deze geiten zijn onderdeel van de voorraad (zie paragraaf 7.2).

Voor de basiswaarde van de geiten gaat u uit van 1 van de volgende waarden:

- de waarde van 1 zelfgefokt geitenlam
- de aankoopprijs van 1 gekocht geitenlam
- de beginwaarde van de geit op de balansdatum als de geit op deze dag al in uw bezit was

7.1 Melkgeiten, fokgeiten en fokbokken

De waardering van melkgeiten, fokgeiten en fokbokken kunt u doen met de individuele methode of het gemiddeldewaardesysteem (zie hoofdstuk 1). Met de individuele methode kunt u alleen per jaargroep waarderen.

In tabel 7.1 staan de normbedragen voor melkgeiten, fokgeiten en fokbokken. De marktwaarde van (nuchtere) lammeren die niet bestemd zijn voor de opfok tot melkgeit of fokbok, is nihil. In de tabel vindt u ook de normen voor de opfokkosten van de melkgeiten, fokgeiten en de fokbokken. Als u geiten door derden laat opfokken, moet u de kosten hiervoor ook meenemen in de waardering.

Individuele methode

In de geitenhouderij is het gangbaar om de geiten in te delen in jaargroepen. Bij de individuele methode waardeert u iedere jaargroep apart en niet per melkgeit. Alle geiten binnen de jaargroep worden gemiddeld gewaardeerd. Bij de waardering van de groep volgt u weer de individuele methode.

Bij de individuele methode gebruikt u voor de waardering van het nuchtere geitenlam dezelfde bedragen als voor de opfokkosten van geitenlam tot melkgeit, fokgeit of fokbok per week (zie tabel 7.1). U gebruikt voor het 1e jaar de opfokkosten voor het aantal weken tussen de geboorte of de aankoopdatum en de balansdatum. Het daaropvolgende jaar neemt u de opfokkosten mee totdat de leeftijd van 52 weken is bereikt. Vanaf dat moment schrijft u binnen 5 jaar in gelijke bedragen af tot u de restwaarde van een vleesgeit (slachtwaarde) hebt bereikt. Een voorbeeldberekening van de waardering van melkgeiten per jaargroep volgens de individuele methode staat in Bijlage 2 (zie voorbeeldberekening 7.1).

Gemiddeldewaardesysteem

U kunt geiten ook waarderen met het gemiddeldewaardesysteem. Een voorbeeldberekening van de waardering van melkgeiten volgens het gemiddeldewaardesysteem vindt u in Bijlage 2 (zie voorbeeldberekening 7.2).

7.2 Vleeslammeren, vleesgeiten en vleesbokken

De lammeren die u aanhoudt voor de slacht of de handel, waardeert u op de kostprijs of op de lagere marktwaarde. De normbedragen voor de vleeslammeren, -geiten en -bokken staan in tabel 7.2. De marktwaarde hebben we al verwerkt in de norm voor het nuchtere lam dat bestemd is voor de slacht (vleeslam).

8 Konijnen

U waardeert de konijnen op kostprijs. We maken onderscheid in:

- fokkonijnen (zie paragraaf 8.1)
- vleeskonijnen (zie paragraaf 8.2)

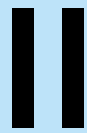
8.1 Fokkonijnen

De normbedragen voor de waardering van zelfgefokte fokkonijnen staan in [tabel 8.1](#). U kunt fokkonijnen waarderen met het gemiddeldewaardesysteem (zie [hoofdstuk 1](#)).

8.2 Vleeskonijnen

De normbedragen voor de waardering van vleeskonijnen staan in [tabel 8.2](#).

De gespeende konijnen die niet voor de fok bestemd zijn, waardeert u als voorraad. De kostprijs van vleeskonijnen is gelijk aan de kostprijs van fokkonijnen. Niet-gespeende jongen waardeert u samen met de voedsters. Het eventuele verschil in de kostprijsberekening met konijnen die u aanhoudt voor de fok, kunt u verwaarlozen, omdat dit verschil klein zal zijn.

Land- en tuinbouw

9 Veldinventaris landbouw en buitenteelten tuinbouw

De veldinventaris is het totaal van uitgaven die u maakt met het oog op de komende oogst. Deze uitgaven hebben nog niet geresulteerd in een geoogst gewas. Veldinventaris gaat altijd over jaarlijkse uitgaven die u maakt om een gewas in een bepaalde teeltperiode te verbouwen. Deze uitgaven doet u uitsluitend voor het eerstvolgende boekjaar en deze uitgaven raken in dat jaar uitgewerkt, omdat er dan geoogst wordt.

In dit hoofdstuk leest u over de volgende onderwerpen:

- uitgaven die vallen onder de veldinventaris (zie paragraaf 9.1)
- voorraad aangekocht of geoogst product akkerbouw en groenteteelt (zie paragraaf 9.2)
- verliezen als gevolg van calamiteiten (zie paragraaf 9.3)

De uitgangspunten en normbedragen voor de veldinventaris in dit hoofdstuk gelden alleen voor de landbouwteelt en de buitenteelt tuinbouw. De uitgangspunten en normen voor de veldinventaris in de glastuinbouw vindt u in [hoofdstuk 12](#).

De Hoge Raad heeft besloten dat u uw veldinventaris moet activeren. Als het totaalbedrag van de veldinventaris op de balansdatum lager is dan € 2.500, hoeft u de veldinventaris niet te activeren, omdat het belang gering is.

Veldinventaris waarderen

Normbedragen per gewas zijn meestal niet aan te geven, de situatie op balansdatum verschilt per bedrijf. Het is van belang dat u zo veel mogelijk aansluit bij de daadwerkelijk gemaakte kosten. Als u de veldinventaris vaststelt voor het boekjaar, dan is het belangrijk om te bepalen welke kosten u op balansdatum direct moet toerekenen aan het gewas dat op het veld staat.

Contractteelt

Van contractteelt is sprake als u voor het begin van de teelt met een afnemer overeenkomt dat u uw producten tegen een vooraf vastgestelde prijs per eenheid product met een bepaalde kwaliteit levert. Meestal levert de afnemer dan het zaad- en pootgoed, financiert hij dit voor en verrekent hij dit in de eindafrekening.

U moet de veldinventaris dan volgens de gebruikelijke methode waarderen en de door de afnemer voorgefinancierde producten als verplichting op de balans opnemen.

9.1 Wat valt er onder de veldinventaris?

U activeert de kosten voor gewassen en grondbewerkingen die onder het begrip veldinventaris vallen. De kosten voor een (verplicht) vanggewas na de oogst dat op balansdatum nog aanwezig is, horen niet bij de veldinventaris en activeert u dus niet. Deze kosten horen bij het geoogste gewas. Potplanten en gewassen of producten waarbij er 2 of meer balansdatums tussen de aanvang en de oogst van de teelt zitten, horen ook niet tot de veldinventaris. De kosten en de waarde hiervan moet u overigens wel activeren conform de hierna opgenomen methode voor de waardering van veldinventaris.

Waarderingsmethode veldinventaris

Aan de hand van gegevens uit uw administratie moet u het te activeren bedrag bepalen. De kosten van de volgende elementen moet u activeren:

- zaden, plant- en pootgoed
Ook de kosten die u maakt om deze goederen te bewaren voordat u ze verbruikt, telt u mee.
- personeelskosten
U telt de kosten van zowel eigen personeel als ingehuurd personeel mee.
- meststoffen en gewasbescherming
Een groenbemester hoort niet tot de veldinventaris en deze kosten telt u dus niet mee.
- loonwerk, zoals grondbewerking, zaaien, planten en poten
- folie, touw, bind- en steunmateriaal
- kosten van machines
Dat deel van de machinekosten dat direct te maken heeft met de teelt, telt u mee. Het gaat om bijvoorbeeld afschrijvingen en brandstoffen.

U telt deze kosten mee tot en met de balansdatum.

Machinekosten

Als grond op de balansdatum alleen zaaiklaar gemaakt is, hoeft u de kosten hiervoor niet in de veldinventaris mee te nemen. Met alleen zaaiklaar maken bedoelen we het ploegen, eggen en eventueel ander onderhoud aan de grond. De grond is meer dan zaaiklaar als u de grond ook bewerkt, bijvoorbeeld door bemesting of verdere bewerking gericht op gewas of teelt.

Als grond niet alleen zaaiklaar wordt gemaakt, maar ook wordt bewerkt en u kunt de machinekosten van uw eigen machines niet vaststellen, dan moet u een normbedrag per hectare grond hanteren.

Het normbedrag vindt u in [tabel 9.1](#). Hierin zijn alle machinekosten verwerkt, ook de kosten van het zaaiklaar maken van de grond.

9.2 Voorraad aangekocht of geoogst product akkerbouw en groenteteelt (buitenteelten)

De voorraad van aangekochte producten die u nog niet hebt verbruikt voor de buitenteelt, of geoogste producten van uw eigen bedrijf moet u activeren. U bepaalt het bedrag dat u moet activeren op basis van uw administratie.

U activeert de voorraad producten die gereed zijn voor verkoop tegen de kostprijs of – als de marktwaarde lager is dan de kostprijs – tegen de marktwaarde. Verder mag u rekening houden met bewaarverliezen.

9.3 Verliezen als gevolg van calamiteiten

Als u de waarde van de veldinventaris vaststelt, mag u rekening houden met verliezen die aanwezig zijn op de balansdatum. Dit gaat alleen om verliezen als gevolg van calamiteiten. Onder calamiteiten wordt verstaan een onverwachte gebeurtenis waardoor schade aan het gewas ontstaat, zoals weersomstandigheden (vorst, hagel, droogte, overvloedige regenval) en ziekte in het gewas. Hier valt ook onder de verkeerde toepassing van bemesting of gewasbeschermingsmiddelen.

Voorbeeld

U stelt de veldinventaris vast op 30 april en het gewas was op 29 april bevroren. U mag daar dan rekening mee houden bij het bepalen van de waarde van de veldinventaris. Was het gewas bevroren op 2 mei, dan mag u daar geen rekening mee houden als u de veldinventaris waardeert op 30 april.

10 Vorderingen

Aan het eind van een boekjaar hebt u nog vorderingen openstaan. In dit hoofdstuk lichten we toe hoe u omgaat met de volgende bijzondere vorderingen:

- nabetaling melkgeld zuivelfabriek (paragraaf 10.1)
- omzetskorting veevoer (paragraaf 10.2)
- definitieve afrekening suikerbieten (paragraaf 10.3)

10.1 Nabetaling melkgeld zuivelfabriek

Aan het einde van een boekjaar hebt u, naast de nog te ontvangen termijnen, mogelijk nog een nabetaling melkgeld te goed van de zuivelfabriek.

De hoogte van de nabetaling is afhankelijk van de prestatie van de zuivelfabriek. Wat u met deze nabetaling moet doen, is afhankelijk van het moment waarop de zuivelfabriek deze nabetaling bepaalt. Als de nabetaling bekend is op het moment dat u de definitieve jaarstukken maakt, dan moet u dit bedrag opnemen als vordering. Is alleen het voorschotbedrag bekend op het moment dat u de balans opmaakt, dan neemt u dit op als vordering op de balans.

10.1.1 Melkcertificaten

Melkcertificaten zijn immateriële activa die de melkveehouder het recht geven om tegen een garantieprijs melk te leveren aan de zuivelfabriek. Op de melkcertificaten wordt geen rente uitbetaald. De melkcertificaten spelen wel een rol bij de vaststelling van de omvang van nabetaling melkgeld.

10.2 Omzetskorting veevoer

Als u een omzetskorting krijgt van uw veevoederleverancier en de hoogte van deze korting is bekend op het moment dat u de balans opmaakt, dan neemt u deze korting op als vordering op de balans. Als deze omzetskorting nog niet bekend is, neemt u deze korting niet op als vordering op de balans.

10.3 Definitieve afrekening suikerbieten

Als u nog vorderingen hebt vanwege een levering van suikerbieten, dan moet u aan de hand van de definitieve afrekening vaststellen hoe groot het bedrag is dat u nog te goed hebt aan het einde van het boekjaar. Dat bedrag neemt u op als vordering op de balans. De ingehouden bedragen op de definitieve afrekening neemt u op bij de schulden op korte termijn op de balans. Als de definitieve afrekening nog niet bekend is op het moment dat u de definitieve jaarstukken opmaakt, moet u dit bedrag in redelijkheid schatten op basis van de hoeveelheid geleverde suikerbieten.

11 Mais, voordrooggras en hooi

De voorraad zelfgeteeld en gekocht veevoeder activeert u op de balansdatum. Hierbij gelden de normbedragen uit [tabel 11.1](#) voor mais en de normbedragen uit [tabel 11.2](#) voor voordrooggras in de kuil of in balen en hooi. Voordrooggras is het product dat ontstaat uit gedroogd gras en wordt meestal kuilgras genoemd. U gaat bij het waarderen uit van de daadwerkelijke voorraad die u geoogst of gewonnen hebt en niet van de voorraad die nog op het veld staat. Hoe u de voorraad die nog op het veld staat waardeert, leest u in [hoofdstuk 9](#).

Bij de bepaling van de normbedragen hebben we de kostenberekeningen uit het handboek 'Kwantitatieve Informatie Veehouderij (KWIN-Veehouderij)' gebruikt. Deze berekeningen gaan uit van 100% loonwerk bij bewerken en oogsten. De normbedragen uit de 'KWIN-Veehouderij' zijn verminderd omdat we aannemen dat u een aantal werkzaamheden zelf met eigen machines uitvoert, in plaats van dat u deze uitbesteedt aan een loonbedrijf.

Als u mais op stam koopt, moet u naast de aankoopprijs ook de kosten van de oogstwerkzaamheden in de berekening opnemen.

De waardering van de voorraden mais en voordrooggras (in de kuil en in balen) hebben we gebaseerd op een kostprijs per hectare mais of voordrooggras. U kunt ook waarderen per ton droge stof of per m³ voorraad. Deze laatste methode is minder nauwkeurig, omdat het aantal tonnen droge stof per hectare en per jaar kunnen verschillen. Bij de voorraadwaardering mag u niet per jaar van methode veranderen (de bestendige gedragslijn).

Waardering per hectare

De berekening per hectare (op basis van de normbedragen; zie [tabel 11.1](#) en [11.2](#)) is de meest nauwkeurigste waardering. U kent het aantal hectares grasland. Als u het percentage beweiding en/of vers gevoederd kent, weet u vrij nauwkeurig het percentage geoogst voordrooggras in de kuil. Kent u ook het percentage dat is verbruikt? Dan kunt u het aantal hectares voordrooggras in de voorraad vrij nauwkeurig bepalen.

Aangekocht gras in voorraad moet u afzonderlijk waarderen tegen de kostprijs.

Waardering per kilogram droge stof

Waardeert u de voorraden zelfgeteeld veevoeder per kilogram droge stof per hectare? Dan mag u de kostprijs per kilogram droge stof herrekenen als de werkelijke netto-opbrengst in kilogram droge stof per hectare hoger is dan (afwijkt van) de norm (zie [tabel 11.1](#) en [11.2](#)). Hoe u dat doet, ziet u in de [voorbeeldberekeningen 11.1](#) en [11.2](#). De netto-opbrengst is het aantal kilogram droge stof vast in de kuil.

De bruto-opbrengst is het aantal kilogram vanaf het land. Is de werkelijke opbrengst droge stof per hectare lager dan de norm, dan hoeft u deze herrekening niet te maken. Is de kwaliteit van het zelfgeteeld veevoeder vanwege de extreme weersomstandigheden (droogte of regen) veel slechter dan de normbedragen, dan mag u waarderen tegen een lagere marktwaarde. Kiest u er voor om tegen een lagere marktwaarde te waarderen, dan moet u dat wel aannemelijk maken met een onderbouwing.

11.1 Mais zelfgeteeld

De voorraad zelfgeteelde mais die op de balansdatum nog aanwezig is, kunt u waarderen:

- per hectare mais
U waardeert de mais op basis van de opbrengst van het aantal hectares dat u nog in voorraad hebt.
- per ton droge stof
U waardeert de mais op basis van het aantal kg droge stof dat u nog in voorraad hebt.
- per m³
U waardeert de mais op basis van het aantal m³ dat u nog in de kuil in voorraad hebt.

De normbedragen voor de waardering van de voorraad zelfgeteelde mais staan in tabel 11.1.

In voorbeeldberekening 11.1 ziet u hoe u zelfgeteelde mais waardeert bij een afwijkende opbrengst per hectare.

11.2 Voordrooggras en hooi zelfgeteeld

Voordrooggras (in de kuil of in balen) en hooi dat u zelf hebt geteeld en dat op de balansdatum nog aanwezig is, kunt u op verschillende manieren waarderen:

- per hectare
U waardeert het voordrooggras dat u nog in de kuil of in balen op voorraad hebt, op basis van de volledige oogst voordrooggras per hectare. De norm is gebaseerd op een volledige oogst zonder beweiding en 5 snedes per hectare.
- per snede per hectare
U waardeert het voordrooggras in de kuil of in balen op basis van het aantal sneden (oogsten) voordrooggras per hectare dat u nog in voorraad hebt.
- per ton droge stof
U waardeert het voordrooggras in de kuil of in balen en hooi op basis van het aantal kg droge stof dat u nog in voorraad hebt.
- per m³
U waardeert het voordrooggras in de kuil of in balen of hooi op basis van het aantal m³ dat u nog in voorraad hebt.

De normbedragen voor de waardering van de voorraad zelfgeteeld voordrooggras (in de kuil of in balen) en hooi staan in tabel 11.2. In voorbeeldberekening 11.2 ziet u hoe u zelfgeteeld voordrooggras waardeert bij een afwijkende opbrengst per hectare.

12 Glastuinbouw

In dit hoofdstuk vindt u informatie over:

- het afschrijven van investeringen in bedrijfsmiddelen voor de glastuinbouw (zie paragraaf 12.1)
- de afschrijvingsmethode voor de glastuinbouw (zie paragraaf 12.2)
- de afschrijvingsgegevens voor investeringen in bedrijfsmiddelen voor de glastuinbouw (zie paragraaf 12.3)
- de normering van de veldinventaris voor de glastuinbouw (zie paragraaf 12.4)

12.1 Afschrijvingsnormen glastuinbouw

Voor investeringen in de glastuinbouw bestaan er landelijke afschrijvingsnormen. Als u investeringen in voorgaande (boek)jaren in gebruik hebt genomen, moet u voor die investeringen dezelfde methode aanhouden. De afschrijvingsnormen in dit hoofdstuk gebruikt u voor investeringen die u vanaf 1 januari 2023 in gebruik nam. Als u met gebroken boekjaren werkt, moet u deze normen gebruiken voor investeringen die u vanaf het begin van het boekjaar 2023/2024 in gebruik nam.

De normen gelden alleen voor investeringen die niet eerder in gebruik zijn genomen. Voor de bepaling van de afschrijvingen moet rekening worden gehouden met eventuele herinvesteringsreserves, aankoopkortingen, subsidies en dergelijke. Deze worden in mindering gebracht op de in aanmerking te nemen aanschaffings- of voortbrengingskosten van het betreffende bedrijfsmiddel.

De onder- en omliggende grond en de opstal moet u beschouwen als 1 bedrijfsmiddel. Als u de investeringen afzonderlijk activeert in uw administratie, zorgt dit niet voor evenzoveel bedrijfsmiddelen.

Bij de levensduur van de verschillende elementen van de onroerende zaak is al rekening gehouden met de vervangingsinvestering. De vervangingsinvestering moet u daarom activeren, en kunt u niet in 1 keer ten laste van het resultaat brengen.

Omdat in het afschrijvingspercentage al rekening is gehouden met de vervangingsinvestering, kunt u voor die zaken geen voorziening vormen voor toekomstig onderhoud.

12.2 Afschrijvingsmethode glastuinbouw

U kunt per investering afschrijven volgens de boekwaardemethode of volgens de lineaire methode.

12.2.1 Boekwaardemethode

Bij deze methode schrijft u af tot op de restwaarde. In het jaar dat u de investering in gebruik neemt, schrijft u af over de periode vanaf het moment van ingebruikname tot het einde van het jaar (afschrijven naar tijdsgelang).

Voorbeeld

U gaat een investeringsverplichting aan op 1 maart 2023 en u neemt deze investering in gebruik op 1 december 2023. De afschrijvingskosten voor 2023 zijn dan 1/12 deel van de afschrijvingskosten op jaarbasis.

12.2.2 Lineaire methode

Bij de lineaire methode bepaalt u de hoogte van de jaarlijkse afschrijvingskosten door de werkelijke kostprijs te verminderen met de restwaarde. Dit verschil deelt u door de levensduur in jaren. Ook hier geldt dat u in het jaar waarin u de investering in gebruik neemt, afschrijft over de periode vanaf het moment van ingebruikname tot het einde van het jaar (afschrijven naar tijdsgelang).

12.3 Afschrijvingsgegevens investeringen in bedrijfsmiddelen glastuinbouw

In de tabellen 12.1 tot en met 12.8 staan voor verschillende investeringen de afschrijvingspercentages volgens de boekwaardemethode, de afschrijvingspercentages volgens de lineaire methode en de restwaarde.

12.3.1 Afschrijvingsbeperking

Bij afschrijving van gebouwen krijgt u te maken met de afschrijvingsbeperking¹. Meer informatie hierover vindt u in de brochure 'Beperkt afschrijven op agrarische bedrijfsgebouwen' op belastingdienst.nl/landbouw.

In deze tabellen in de bijlage vindt u de afschrijvingsperiodes en de restwaarden van de meest voorkomende investeringen in bedrijfsmiddelen:

- grond en grondverbetering (tabel 12.1)
- bedrijfsgebouwen (tabel 12.2)
- (glas)opstanden (tabel 12.3)
- verwarmingsinstallaties (tabel 12.4)
- watervoorziening (tabel 12.5)
- andere (on)roerende zaken (tabel 12.6)
- inventaris (tabel 12.7)

In tabel 12.8 staan de levensduur en restwaarde van de diverse investeringen die een afzonderlijk waardeverloop hebben.

12.3.2 Bedrijfsmiddelen met een korte levensduur

Voor bedrijfsmiddelen die geen gebouwen zijn, is de afschrijving maximaal 20% van de aanschaf- of voortbrengingskosten van het bedrijfsmiddel². De bedrijfsmiddelen in tabel 12.8 hebben een kortere levensduur, waardoor u op de lagere bedrijfswaarde mag waarden. U vindt de restwaarden van deze bedrijfsmiddelen in tabel 12.8.

Afschrijven of waarden op lagere bedrijfswaarde van deze investeringen doet u uiterlijk op de laatste dag van het boekjaar. U verdeelt de aanschaf- of voortbrengingskosten recht evenredig over de levensduur van de investeringen.

Voorbeeld

U hebt tweejarige substraatmatten gekocht voor € 60.000 en deze in gebruik genomen op 1 december 2023. Op 31 december 2023 mag u dan € 2.500 ($€ 60.000 : 2 = € 30.000 \times 1/12$) afschrijven of afwaarderen.

1 Artikel 3,30a van de Wet inkomstenbelasting 2001

2 Artikel 3,30, lid 2, van de Wet inkomstenbelasting 2001

12.4 Normering veldinventaris voor de glastuinbouw

In hoofdstuk 9 staat een omschrijving van het begrip ‘veldinventaris’.

Voor sommige gewassen die worden gezien als veldinventaris van overdekte teelten (zie paragraaf 12.4.1), is een norm vastgesteld. Voor andere gewassen die ook worden gezien als veldinventaris van overdekte teelten, staat in paragraaf 12.4.2 hoe u deze activeert.

Als de normbedragen leiden tot een te hoge waardering, mag u afwijken van de vastgestelde normen. Dat mag alleen als u aannemelijk kunt maken dat deze te hoog zijn vastgesteld voor uw situatie. U maakt dan gebruik van de zogenoemde tegenbewijsregeling (zie de inleiding). Als het totaalbedrag van de veldinventaris op de balansdatum lager is dan € 2.500, hoeft u de veldinventaris niet te activeren, omdat het belang gering is.

12.4.1 Genormeerde gewassen

De normbedragen zijn vastgesteld aan de hand van gegevens uit de administratie van diverse kwekers. Verder is bij het vaststellen van de normbedragen rekening gehouden met het risico van plantziekten.

U vindt de normbedragen van de genormeerde gewassen in tabel 12.9.

Gebroken boekjaar

Als u gebroken boekjaren gebruikt, kunt u de normbedragen niet toepassen.

Beteelbare oppervlakte

U past de normbedragen uit tabel 12.9 toe op de beteelbare oppervlakte (in m²) van het warehouse. De bedrijfsruimte en de ruimte waarin de ketelhuisinstallatie staat, vallen niet onder de beteelbare oppervlakte. U vermindert de beteelbare oppervlakte niet met betonpaden en dergelijke die zich in het warehouse bevinden. Op die manier sluit u aan bij de term ‘bruto vierkante meter’ die in de ‘Kwantitatieve Informatie voor de Glastuinbouw’ wordt gebruikt.

12.4.2 Niet-genormeerde gewassen

Gewassen waarvoor geen normbedragen zijn vastgesteld, zoals radijzen, nerines, leliebloemen en uitgangsmaterialen, en die wel onder het begrip veldinventaris (zie hoofdstuk 9) vallen, moet u ook activeren. Aan de hand van gegevens uit uw administratie bepaalt u het bedrag dat u moet activeren.

U moet daarbij rekening houden met onder meer de volgende kosten:

- zaden en planten
- arbeid
 - Hieronder vallen de kosten van eigen personeel en van ingehuurd personeel.
- verwarming, elektriciteit en water
 - U rekent dit mee vanaf de dag dat de planten op het bedrijf zijn afgeleverd tot en met de balansdatum.
- meststoffen en gewasbescherming
 - U rekent dit mee vanaf de dag dat de planten gepoot zijn tot en met de balansdatum.
- stomen van substraatmateriaal
- groeimedium
- loopfolie
- touw, bind- en steunmateriaal
- het deel van de afschrijfkosten van installaties die direct dienstbaar zijn aan de teelt, zoals de afschrijfkosten van assimilatieverlichting

Verder mag u rekening houden met het risico van plantziekten. De meststoffen en de gewasbeschermingsmiddelen die op de balansdatum op het bedrijf aanwezig zijn en nog niet aan de planten zijn toegediend, moet u dan apart als voorraad op de balans zetten.

13 Champignons en asperges

In dit hoofdstuk vindt u informatie over:

- afschrijvingsnormen in de champignonteelt (zie paragraaf 13.1)
- afschrijvingsmethode voor champignons en asperges (zie paragraaf 13.2)
- afschrijvingsgegevens voor investeringen in bedrijfsmiddelen voor de teelt van champignons en asperges (zie paragraaf 13.3)
- waardering van champignons (zie paragraaf 13.4)
- waardering van asperges (zie paragraaf 13.5)

13.1 Afschrijvingsnormen champignonteelt

Voor investeringen in de champignonteelt bestaan er landelijke afschrijvingsnormen. Als u investeringen in voorgaande (boek)jaren in gebruik hebt genomen, moet u voor die investeringen dezelfde methode aanhouden. De afschrijvingsnormen in dit hoofdstuk gebruikt u voor investeringen die u vanaf 1 januari 2023 in gebruik nam. Als u met gebroken boekjaren werkt, moet u deze normen gebruiken voor investeringen die u vanaf het begin van het boekjaar 2023/2024 in gebruik nam.

De normen gelden alleen voor investeringen die niet eerder in gebruik zijn genomen. Voor de bepaling van de afschrijvingen moet rekening worden gehouden met eventuele herinvesteringsreserves, aankoopkortingen, subsidies en dergelijke. Deze worden in mindering gebracht op de in aanmerking te nemen aanschaffings- of voortbrengingskosten van het betreffende bedrijfsmiddel.

Bij sloop van de opstal aan het einde van de levensduur, zijn wij bij het vaststellen van de normen ervan uitgegaan dat de eventuele aanmerkelijke en als duurzaam te beschouwen waardeverandering van de grond niet wordt gerealiseerd, maar dat de grond functioneel blijft binnen de onderneming.

De onder- en omliggende grond van de opstal van de champignonteelt moet u voor de afschrijvingen beschouwen als 1 bedrijfsmiddel. Als u de investeringen in grond en opstal afzonderlijk activeert in uw administratie, zorgt dit niet voor evenzoveel bedrijfsmiddelen.

13.2 Afschrijvingsmethode

U kunt de bedrijfsmiddelen volgens de boekwaardemethode of volgens de lineaire methode afschrijven tot op de restwaarde. Als u voor een bedrijfsmiddel eenmaal een keuze hebt gemaakt, moet u deze keuze aanhouden (bestendige gedragslijn).

13.2.1 Boekwaardemethode

Als u de boekwaardemethode gebruikt, moet u aannemelijk kunnen maken dat het betreffende bedrijfsmiddel meer nut oplevert voor de onderneming in de aanvangsperiode dan in latere jaren. De (te verwachten) ontwikkelingen op technisch gebied kunnen daarvoor een aanwijzing zijn.

Op alle bedrijfsmiddelen kunt u jaarlijks een percentage van de boekwaarde afschrijven. In het jaar waarin u het bedrijfsmiddel in gebruik neemt, schrijft u af over de periode vanaf het moment dat u het bedrijfsmiddel in gebruik neemt tot het einde van het boekjaar (afschrijven naar tijdsgelang).

Voorbeeld

U gaat een investeringsverplichting aan op 1 maart 2023 en u neemt deze investering in gebruik op 1 december 2023. De afschrijvingskosten voor 2023 zijn dan 1/12 deel van de afschrijvingskosten op jaarbasis.

13.2.2 Lineaire methode

Bij de lineaire methode bepaalt u de hoogte van de jaarlijkse afschrijving door de werkelijke kostprijs te verminderen met de restwaarde. Dit verschil deelt u door de levensduur in jaren. Ook hier geldt dat u in het jaar waarin u het bedrijfsmiddel in gebruik neemt, afschrijft over de periode vanaf het moment dat u het bedrijfsmiddel in gebruik neemt tot het einde van het boekjaar (afschrijven naar tijdsgelang).

13.3 Afschrijvingsgegevens investeringen in bedrijfsmiddelen champignons en asperges

Welke afschrijvingsperiode, welk afschrijvingspercentage en welke restwaarde u moet gebruiken, vindt u in de tabellen in bijlage 1 voor de volgende bedrijfsmiddelen:

- grond (tabel 13.1)
- verwarmingsinstallaties (tabel 13.2)
- klimaatinstallaties (tabel 13.3)
- overige bedrijfsmiddelen (tabel 13.4)

De afschrijvingsnormen voor bedrijfsgebouwen vindt u terug in hoofdstuk 16 Agrarische bedrijfsgebouwen. De afschrijvingsnormen voor machines vindt u terug in hoofdstuk 17 Landbouwmachines en -installaties.

Afschrijvingsbeperking

Bij de afschrijving van gebouwen krijgt u te maken met de afschrijvingsbeperking.³ Meer informatie hierover vindt u terug in de brochure 'Beperkt afschrijven op agrarische bedrijfsgebouwen'. U kunt deze brochure downloaden op belastingdienst.nl.

13.4 Waardering champignons

U waardeert champignons per m² beteembare oppervlakte, waarbij u onderscheid maakt tussen de periode na het vullen van de champignonbedden en de oogstperiode. In de tabellen 13.5.1 tot en met 13.5.6 vindt u de normbedragen voor de doorgroeide compost in de champignonbedden en de normbedragen voor de champignons per oogstperiode. Deze normbedragen zijn uitgesplitst voor: witte champignons plukbedrijf (tabellen 13.5.1 en 13.5.2), kastanjechampignons plukbedrijf (tabellen 13.5.3 en 13.5.4), en champignons snijbedrijf (tabellen 13.5.5 en 13.5.6).

³ Artikel 3.30a van de Wet inkomstenbelasting 2001

13.5 Waardering asperges

U waardeert aspergeopstanden per hectare zuiver betaalde oppervlakte. Het gaat dan om de nog onbedekte asperges. Zwart/wit folie die u gebruikt voor het afdekken van de aspergebedden of de materialen om de asperges te verwarmen, moet u apart activeren en afschrijven. Deze materialen zijn niet in de normbedragen opgenomen. Hetzelfde geldt voor specifieke werkzaamheden, zoals diepploegen of diepspitten, die u eerder hebt uitgevoerd om de grond klaar te maken voor de teelt van asperges.

Bij de investering van de aanleg van een aspergeveld moet u voor zover mogelijk aansluiten bij de werkelijke uitgaven. Deze uitgaven bestaan doorgaans uit:

- kilveren
- diepspitten
- aspergeplanten
- personeelskosten aanleg of machinaal planten

De overige teeltkosten in het jaar van aanleg bedragen € 1.175,-.

In tabel 13.6 vindt u de methode voor de jaarlijkse afschrijving van de asperges. Bij de verwarming van de asperges moeten de kosten voor de aanleg van de verwarming gelijk lopen met de methode van afschrijving.

De levensduur van de folie is 5 jaar of korter. Dit bedrijfsmiddel mag op lagere bedrijfswaarde worden gesteld. De afschrijving of waardering op lagere marktwaarde doet u uiterlijk op de laatste dag van het boekjaar door het investeringsbedrag te verdelen over de levensduur van de folie.

14 Bloembollenkramen

Bij de waardering van bloembollenkramen (plantgoed) krijgt u te maken met de volgende onderwerpen:

- waarde bloembollen aangeven in Rr^2 (zie paragraaf 14.1)
- waarde aangekocht plantgoed (zie paragraaf 14.2)
- waarde te velde staande bloembollen (vastewaardesysteem) (zie paragraaf 14.3)
- waarde leliekramen (zie paragraaf 14.4)
- waarde amaryllisbollen (zie paragraaf 14.5)
- waarde zelfgekweekte bollen (zie paragraaf 14.6)

14.1 Waarde bloembollen aangeven in Rr^2

De waarde van bloembollen geeft u aan per vierkante Rijnlandse roede (Rr^2). De rekenregel is dat 1 hectare 700 Rr^2 is. U rekent de smalle paadjes tussen de bedden en de greppels tussen en rondom de akkers ook mee. De buitenpaden – de spuitvrije zones – die rond het gebied liggen dat u waardeert, rekent u niet mee.

Hebt u op de balansdatum plantgoed opgeslagen liggen in de schuur of in de bewaarcel, dan geeft u dit aan in het aantal Rr^2 dat met dit plantgoed kan worden opgeplant.

14.2 Waarde aangekocht plantgoed

Aangekocht plantgoed moet u conform de uitgangspunten van goed koopmansgebruik activeren. Dit ongeacht of het duurdere of gewone soorten betreft en ongeacht of er sprake is van uitbreiding, verbetering of zogenoemde bloedverversing van de kraam.

U kunt op praktische gronden de activering beperken tot die gevallen waarvan u meer hebt aangekocht dan 10% van de boekwaarde van de kraam, zoals u deze op de beginbalans van het jaar van aankoop volgens de norm hebt gewaardeerd, dus exclusief de al geactiveerde meerwaarde.

U moet per bloembollensoort overwegen of u de soort wel of niet moet activeren.

Als de aankoopprijs hoger is dan het normbedrag, dan kunt u het verschil tussen deze 2 bedragen in 3 jaar ten laste van het resultaat brengen. U start hiermee in het jaar van de aankoop. Deze driejaarstermijn geldt niet als u aantoonst dat het aangekochte plantgoed uw onderneming al heeft verlaten vanwege bijzondere omstandigheden. Het aangekochte plantgoed wordt dan niet geleidelijk vervangen door zelfgeteeld plantgoed, in tegenstelling tot wat gebruikelijk is.

Het bedrag dat u in het jaar van aankoop ten laste van het resultaat brengt, is bedoeld als een lagere waardering op grond van risico's, uitval door ziekte en dergelijke.

In de volgende bijzondere omstandigheden gelden de normbedragen niet:

- Als u het aangekochte plantgoed, bijvoorbeeld door ziekte, binnen 3 jaar geheel moet opruimen, moet u de activering hiervan in het jaar van opruiming laten verdwijnen van de balans.
- Iedere aankoop van plantgoed dat u niet opplant, maar doorverkoopt (voorraad), activeert u tot de datum van verkoop. Er kan dan geen bedrag ten laste van het resultaat worden gebracht. Het is daarom noodzakelijk dat u in de boekhouding een duidelijk onderscheid maakt tussen de aankopen die bestemd zijn voor eigen teelt en de aankopen die bestemd zijn voor de verkoop.

14.2.1 Licenties aangekocht plantgoed

Licenties die u door de aankoop van een portie (plantgoed) hebt verkregen, maken deel uit van de kraam en daarmee ook van de aankoopprijs die in 3 jaar ten laste van het resultaat kan worden gebracht.

14.3 Waarde te velde staande bloembollen (vastewaardesysteem)

De normbedragen voor te velde staande bloembollen vindt u in [tabel 14.1](#) en mag u als vaste waarde aanhouden, zolang er geen belangrijke wijzigingen optreden in de factoren en omstandigheden die van invloed zijn op deze waardering (zie het Besluit van de Staatsecretaris (van Financiën), Resolutie 31 december 1985, nr. 285-19831, BNB 1986/70). Eventuele prijsfluctuaties vallen niet onder deze factoren en omstandigheden.

14.4 Waarde leliekramen

Voor de lelies zijn er afzonderlijke afspraken gemaakt. De normbedragen voor leliekramen vindt u in [tabel 14.2](#).

14.5 Waarde amaryllisbollen

Voor amaryllisbollen die bestemd zijn voor de productie van bollen, is een vastewaardesysteem ontwikkeld. U kunt voor de berekening van uw fiscale winst kiezen voor dit systeem. De keuze voor het vastewaardesysteem moet u in de jaarstukken kenbaar maken. Als u het vastewaardesysteem niet gebruikt, moet u een waarderingssysteem volgen dat in overeenstemming is met goed koopmansgebruik.

Zolang geen belangrijke wijzigingen optreden in de factoren en omstandigheden die van invloed zijn op de waardering, kunt u het normbedrag als vaste waarde aanhouden. Eventuele prijsfluctuaties vallen niet onder deze factoren en omstandigheden.

De normbedragen voor amaryllisbollen staan in [tabel 14.3](#).

14.6 Waarde zelfgekweekte bollen

De normbedragen in de tabellen gelden ook voor zelfgekweekte bollen.

15 Fruit- en boomteelt

In dit hoofdstuk behandelen we de normen voor de:

- fruitteelt (zie paragraaf 15.1)
- boomteelt (zie paragraaf 15.2)

15.1 Fruitteelt

In de fruitteelt moet u de stichtingskosten activeren (zie paragraaf 15.1.1). In tabel 15.1 vindt u de aanwasbedragen en diverse afschrijvingsgegevens voor appel-, peren- en zure-kersbomen.

Stichtingskosten zijn die kosten die u nodig hebt om de aanplant (bedrijfsmiddel) in de productiefase te brengen.

U berekent de totale aanwas van de bomen door de aanwas per hectare te vermenigvuldigen met het aantal jaren aanwas. Als het boekjaar samenvalt met het kalenderjaar, begint het 1e aanwasjaar in het voorjaar direct volgend op het planten van de bomen. Bij gebroken boekjaren begint het 1e aanwasjaar in het eerstvolgende boekjaar na de aanplant.

Voor zowel appelbomen, perenbomen als zure-kersbomen is het aantal jaren zonder aanwas en afschrijving na het aanplanten 1 jaar (stilstand). Deze stilstand vindt plaats in het 1e jaar nadat de bijschrijving is voltooid. De afschrijving begint dan in het 1e boekjaar na het jaar van stilstand.

15.1.1 Afschrijven over stichtingskosten fruitteelt

De stichtingskosten bestaan uit aanlegkosten en aanwaskosten. Hierover schrijft u af volgens de gegevens uit tabel 15.1.

Aanlegkosten

Onder de aanlegkosten vallen onder meer de kosten van structuurverbetering van de grond (drainage, egaliseren) en de kosten van aanplant, voor zover u de betreffende materialen daadwerkelijk gebruikt.

Voorbeelden van materialen zijn:

- bomen
- palen (niet afzonderlijk activeren)
- potgrond
- gaas
- draad

Ook andere, duidelijk aanwijsbare aanlegkosten activeert u.

Aanwaskosten

Aanwaskosten zijn die kosten die u maakt om de bomen in productie te brengen als het perceel eenmaal is ingeplant. Het betreft kosten voor meststoffen, gewasbeschermingsmiddelen, motorbrandstof en dergelijke. In de normen voor de aanwaskosten hebben we ook meegenomen:

- de kosten van afschrijving duurzame productiemiddelen
- de kosten voor betaalde arbeid door derden voor zover deze direct toe te rekenen zijn aan het gewas

Onder de duurzame productiemiddelen vallen:

- gebouwen (exclusief koeling)
- machines en werktuigen
- installaties, zoals beregeningsinstallaties

De totale afschrijving van de duurzame productiemiddelen schrijft u deels toe aan de aanwaskosten van de jonge inplant.

De aanwaskosten van appel- en perenbomen hebben we berekend aan de hand van gegevens uit het handboek 'Kwantitatieve Informatie (KWIN) Fruittelteelt 2009/2010' en benchmarkberekeningen. In de berekening hebben we rekening gehouden met de verschillen in plantsystemen. Voor appelbomen zijn we uitgegaan van een levensduur van 11 jaar, voor perenbomen 18 jaar en voor zure-kersbomen 19 jaar. Deze levensduur bestaat uit het aantal jaren aanwas, een jaar zonder aanwas en afschrijving en het aantal jaren afschrijving. U vindt dit terug in [tabel 15.1](#).

De kosten die u maakt om te oogsten, bijvoorbeeld plukkosten, trekt u af van de opbrengst van de oogst. De netto-opbrengst van de oogst neemt u mee in de aanwasberekening.

15.2 Boomteelt

Voor boomkwekerijen moet u de aanleg- en aanwaskosten activeren die u nodig hebt om de aanplant die onderdeel is van de voorraad, in de afzetfase te brengen. Voor categorieën waarvoor wij geen norm hebben bepaald, moet u de aanleg- en de aanwaskosten ook activeren.

Voor teelt die grotendeels onder glas plaats vindt, is geen aanwasnorm vastgesteld.

Als de marktwaarde van de bomen die nog in de grond staan aan het einde van het boekjaar lager is dan de aanleg- en aanwaskosten, mag u de lagere marktwaarde toepassen. In de praktijk wordt alleen de marktwaarde van gerooide bomen gebruikt. Wanneer u de marktwaarde van de bomen in de grond bepaalt, verlaagt u daarom de marktwaarde van gerooide bomen met de rooikosten.

15.2.1 Aanlegkosten

Onder de aanlegkosten vallen onder meer de kosten van structuurverbetering van de grond, zoals drainage en egaliseren en de kosten van aanplant, voor zover u de betreffende materialen daadwerkelijk gebruikt. Voorbeelden van materialen zijn:

- plantgoed, zoals stammen, ogen en stekken
- potten
- containers
- potgrond

Kosten van vermeerdering en andere duidelijk aanwijsbare kosten activeert u. De tonkinstokken die u hebt gebruikt en niet meer in de voorraad hebt activeert u niet, omdat die in de aanwaskosten zijn opgenomen. In [tabel 15.2](#) vindt u de totale aanwas voor laan- en vruchtbomen. Deze bedragen zijn inclusief de kosten voor de tonkinstokken die u bij de teelt hebt gebruikt. De inkoopwaarde van de gebruikte stokken komt daarom jaarlijks ten laste van het resultaat.

15.2.2 Aanwaskosten

In tabel 15.2 staan de uitgangspunten voor de aanwaskosten die moeten worden geactiveerd.

De aanwaskosten zijn berekend aan de hand van het handboek 'Kwantitatieve Informatie (KWIN) Boomkwekerij 2006' en benchmarkberekeningen. In de berekening hebben we rekening gehouden met de verschillen in soorten en plantsystemen. Voor de afschrijvingskosten van duurzame productiemiddelen zijn we uitgegaan van een gemiddelde dat is benaderd op basis van de kostprijs. Voor arbeid door ingehuurd personeel is een bedrag geschat.

Bij de bepaling van materiaalkosten hebben we rekening gehouden met de kosten van onder andere:

- bemesting, zoals organische mest en kunstmest
- gewasbescherming
- bindmateriaal

Wanneer het boekjaar gelijk is aan het kalenderjaar, begint het 1e aanwasjaar in het voorjaar direct volgend op het planten. Bij gebroken boekjaren begint het 1e aanwasjaar in het eerstvolgende boekjaar na de aanplant, als dat boekjaar niet later begint dan 5 maanden na de aanplant.

15.2.3 Doorteelt

In de praktijk zijn er misverstanden over de doorteelt. Bij doorteelt moet u als volgt handelen.

De aanwasjaren in tabel 15.2 gaan over 1 teelt. Als u doorteelt binnen dezelfde onderneming, start op het moment van doorteelt een nieuwe teelt- en aanwasperiode. Voorbeeldberekeningen 15.1 en 15.2 in bijlage 2 laten zien hoe u dit berekent.

15.2.4 Oppervlakte boomteelt

Bepaalde oppervlakte is de bruto betaalde oppervlakte. Bij de normberekening hebben we hiermee rekening gehouden. Als oppervlakte-eenheid gebruiken we 100 m² (of 1 are), behalve voor de laan- en vruchtbomen. Hiervoor gebruiken we als oppervlakte-eenheid 1 hectare.

Uitgangspunt bij de berekening van de betaalde oppervlakte is de kadastrale oppervlakte. Als u een percentage van een perceel op de balansdatum hebt geroid, trekt u dit percentage af van de betaalde oppervlakte.

Agrarische
bedrijfs-
gebouwen,
landbouw-
machines en
productie-
rechten

16 Agrarische bedrijfsgebouwen

In dit hoofdstuk vindt u informatie over:

- de uitgangspunten voor de afschrijvingsnormen van agrarische gebouwen (zie [paragraaf 16.1](#))
- de afschrijvingsmethode voor agrarische gebouwen (zie [paragraaf 16.2](#))
- de afschrijvingsgegevens voor investeringen in nieuwe agrarische bedrijfsgebouwen (zie [paragraaf 16.3](#))

Alleen agrarische sector

Deze normen gelden alleen voor agrarische bedrijfsgebouwen. Daarbij maken we onderscheid tussen gebouwen die gemaakt en gebruikt worden voor veehouderij, akkerbouw, fruitteelt en champignonteelt (zie tabel 16.1).

Agrarische bedrijfsgebouwen onderscheiden zich van niet agrarische bedrijfsgebouwen door hun specifieke ontwerp en inrichting. Er zijn bijvoorbeeld ligboxen, cellen, afdelingen en mestkelders aanwezig en in veel gevallen is er een beperkte zijmuurhoogte. Daarnaast ontbreekt kantoorruimte en zijn er geen voorzieningen voor personeel. Ook specifieke wet- en regelgeving over planologie, milieu en welzijn stelt eisen aan het ontwerp en de inrichting van agrarische bedrijfsgebouwen. Bij loodsen en werktuigenbergingen betreft het gebouwen die men in de regel alleen op een agrarisch erf aantreft en die door de aard van de constructie expliciet bestemd zijn voor de stalling of opslag van agrarische bedrijfsmiddelen en goederen.

16.1 Uitgangspunten afschrijvingsnormen agrarische bedrijfsgebouwen

Bij de afschrijvingsnormen van agrarische bedrijfsgebouwen houden we rekening met:

- wanneer u het gebouw in gebruik nam (zie [paragraaf 16.1.1](#))
- of het gebouw nieuwbouw is (zie [paragraaf 16.1.2](#))
- de functie van het gebouw (zie [paragraaf 16.1.3](#))
- het begrip 'bedrijfsmiddel' (zie [paragraaf 16.1.4](#))

16.1.1 Ingebruikname agrarisch bedrijfsgebouw

De afschrijvingsnormen in dit hoofdstuk gebruikt u voor investeringen die u vanaf 1 januari 2023 in gebruik hebt genomen. Als u met gebroken boekjaren werkt, moet u deze normen gebruiken voor investeringen die u vanaf het begin van het boekjaar 2023/2024 in gebruik nam.

16.1.2 Nieuwbouw

De normen gelden alleen voor nieuwe agrarische bedrijfsgebouwen. Het begrip 'nieuwe' moet volgens het spraakgebruik worden opgevat. Het gaat daarbij om 'nieuw gebouwd', met andere woorden om gebouwen die tevoren nog niet bestonden. Daarvan is ook sprake in geval van een zodanig ingrijpende verbouwing dat in wezen nieuwbouw heeft plaatsgevonden.

16.1.3 Functie agrarisch bedrijfsgebouw

De normen gelden voor de functie die het agrarisch bedrijfsgebouw bij 1e ingebruikname heeft. Als de functie van het bedrijfsgebouw daarna verandert, wordt opnieuw vastgesteld of de elementen van de afschrijving (levensduur en restwaarde) aangepast moeten worden.

16.1.4 Begrip 'bedrijfsmiddel'

Bij afschrijven zien we het agrarisch bedrijfsgebouw, de ondergrond die daarbij hoort en de aanhorigheden (zie paragraaf 16.1.4.1) als 1 bedrijfsmiddel waarop wordt afgeschreven. Daarbij houden we er rekening mee dat op grond niet kan worden afgeschreven. Werktuigen die van een gebouw kunnen worden gescheiden zonder dat beschadiging van betekenis aan die werktuigen wordt toegebracht en die niet op zichzelf als gebouwde eigendommen zijn aan te merken, worden als een afzonderlijk bedrijfsmiddel beschouwd ⁴.

16.1.4.1 Betekenis aanhorigheid

Voor de beantwoording van de vraag of een bouwwerk een aanhorigheid van een gebouw is als bedoeld in artikel 3.30a, lid 2, Wet IB 2001, is beslissend of het bouwwerk behoort bij dat gebouw, daarbij in gebruik is en daaraan dienstbaar is. Zie het [arrest van de Hoge Raad van 17 januari 2020, ECLI:NL:HR:2020:64](#).

16.2 Afschrijvingsmethode

U kunt alleen afschrijven volgens de lineaire methode (zie [paragraaf 16.2.1](#)). Voor de bepaling van de afschrijvingen moet rekening worden gehouden met eventuele herinvesteringsreserves, aankoopkortingen, subsidies en dergelijke. Deze worden in mindering gebracht op de in aanmerking te nemen aanschaffings- of voortbrengingskosten van het betreffende bedrijfsmiddel.

16.2.1 Lineaire methode

Bij de lineaire methode bepaalt u de hoogte van de jaarlijkse afschrijving door de werkelijke kostprijs te verminderen met de restwaarde. Dit verschil deelt u door de levensduur in jaren. Hier geldt dat u in het jaar waarin u de investering in gebruik neemt, afschrijft over de periode vanaf het moment van ingebruikname tot het einde van het jaar (afschrijven naar tijdsgelang).

16.3 Afschrijvingsgegevens investeringen in nieuwe agrarische bedrijfsgebouwen

De investeringen zijn verdeeld naar genoemde landbouwsectoren. In [tabel 16.1](#) staan per sector de afschrijvingspercentages en de restwaarden voor de lineaire methode.

16.3.1 Afschrijvingsbeperking

Bij de afschrijving van gebouwen krijgt u te maken met de afschrijvingsbeperking. Meer informatie hierover vindt u in de brochure 'Beperkt afschrijven op agrarische bedrijfsgebouwen' op [belastingdienst.nl](#).

⁴ Artikel 3.30 a, lid 2, tweede volzin Wet Inkomstenbelasting 2001

17 Landbouwmachines en -installaties

In dit hoofdstuk vindt u informatie over:

- de afschrijvingsnormen voor landbouwmachines en -installaties (zie paragraaf 17.1)
- de afschrijvingsmethode voor landbouwmachines (zie paragraaf 17.2)
- de afschrijvingsgegevens voor investeringen in landbouwmachines (zie paragraaf 17.3)

Exclusief machines voor de glastuinbouw

De normen voor machines die u gebruikt in de glastuinbouw behandelen we niet in dit hoofdstuk; u vindt ze in tabel 12.8.

17.1 Afschrijvingsnormen landbouwmachines en -installaties

Voor investeringen in landbouwmachines bestaan er landelijke afschrijvingsnormen. Als u investeringen in voorgaande (boek)jaren in gebruik hebt genomen, moet u voor die investeringen dezelfde methode aanhouden. De afschrijvingsnormen in dit hoofdstuk gebruikt u voor investeringen die u vanaf 1 januari 2023 in gebruik hebt genomen. Als u met gebroken boekjaren werkt, moet u deze normen gebruiken voor investeringen die u vanaf het begin van het boekjaar 2023/2024 in gebruik hebt genomen.

De normen die in de tabellen 17.1 tot en met 17.7 staan, gelden alleen voor investeringen in nieuwe, dus niet eerder gebruikte, landbouwmachines (zie paragraaf 17.3.1). Er zijn aparte afschrijvingsnormen voor:

- tweedehands landbouwmachines (zie paragraaf 17.3.2 en 17.3.3)
- tweedehands landbouwmachines die zijn gerebuild (zie paragraaf 17.3.4)
- landbouwmachines die langer worden gebruikt dan de normale afschrijvingstermijnen (zie paragraaf 17.3.5).

Voor de bepaling van de afschrijvingen moet rekening worden gehouden met eventuele herinvesterings-reserves, aankoopkortingen, subsidies en dergelijke. Deze worden in mindering gebracht op de in aanmerking te nemen aanschaffings- of voortbrengingskosten van het betreffende bedrijfsmiddel.

We hebben de normen vastgesteld voor machines die voldoen aan de volgende criteria:

- De machine wordt gebruikt in de landbouw.
- De machine gaat een bepaalde waarde te boven.
- De machine heeft een zekere gangbaarheid. Dat wil zeggen dat er voldoende machines in omloop zijn om een norm zinvol te maken.

Uitzonderingen

Voor zover op een bedrijfsmiddel willekeurig kan worden afgeschreven⁵, hoeft u deze afschrijvingsnormen niet te gebruiken. Wel moet u dan rekening houden met de restwaarde van de landbouwmachines uit dit hoofdstuk. Voor het niet willekeurig af te schrijven deel blijven de regels voor afschrijvingstermijn en restwaarde volgens deze landbouwnormen wel van toepassing.

Kleine investeringen

Hebt u bedrijfsmiddelen met een aankoopprijs van meer dan € 450⁶ en niet meer dan € 5.000, dan kunt u die om praktische redenen lineair afschrijven in 5 jaar. In de staat van vaste activa moet u altijd een restwaarde van € 1 aanhouden, zodat deze bedrijfsmiddelen wel zichtbaar blijven in uw boekhouding.

5 Uitvoeringsregeling willekeurige afschrijving 2001

6 Besluit Jaarwinst van 25 januari 2023, nr.2022-11246; onderdeel 4.5

17.2 Afschrijvingsmethode landbouwmachines

U kunt landbouwmachines volgens de boekwaardemethode (zie paragraaf 17.2.1) of volgens de lineaire methode (zie paragraaf 17.2.2) afschrijven tot op de restwaarde. Als u voor een bedrijfsmiddel eenmaal een keuze hebt gemaakt, moet u deze keuze aanhouden (bestendige gedragslijn). Als u een machine langer dan de ingeschatte periode gebruikt, kunt u eventueel verder afschrijven op basis van de nieuw ingeschatte levensduur en restwaarde (zie paragraaf 17.3.5).

U kunt afschrijven vanaf het moment dat u de machine in gebruik neemt en in voorkomende gevallen naar tijdsgelang. Wanneer u een bedrijfsmiddel het hele seizoen gebruikt, mag u over een heel jaar afschrijven, ook al hebt u het bedrijfsmiddel pas enkele maanden na het begin van het boekjaar aangeschaft. Het begrip 'naar tijdsgelang' moet u dus beoordelen in relatie tot het seizoenmatige gebruik.

17.2.1 Boekwaardemethode

Als u de boekwaardemethode gebruikt, moet u aannemelijk kunnen maken dat het betreffende bedrijfsmiddel meer nut oplevert voor de onderneming in de aanvangsperiode dan in de latere jaren. De (te verwachten) ontwikkelingen op technisch gebied kunnen daarvoor een aanwijzing zijn.

De afschrijvingsperiode voor veel landbouwmachines (zie paragraaf 17.3) kan 5, 6, 7, 8 of 9 jaar zijn. In tabel 17.1 vindt u per afschrijvingsperiode de geldende afschrijvingspercentages voor de boekwaardemethode.

Op alle machines kunt u jaarlijks een percentage van de boekwaarde afschrijven. Daarbij mag u niet verder afschrijven dan de restwaarden die in dit hoofdstuk zijn vastgesteld.

17.2.2 Lineaire methode

Bij de lineaire methode bepaalt u de jaarlijkse afschrijving door de aankoopprijs te verminderen met de restwaarde. Dit verschil deelt u door de afschrijvingsperiode uit tabel 17.2.

17.3 Afschrijvingsgegevens investeringen in landbouwmachines

Bij de afschrijvingsgegevens van landbouwmachines maken we onderscheid tussen:

- nieuwe landbouwmachines (zie paragraaf 17.3.1)
- tweedehands landbouwmachines jonger dan de normale afschrijvingsperiode (zie paragraaf 17.3.2)
- tweedehands landbouwmachines ouder dan de normale afschrijvingsperiode (zie paragraaf 17.3.3)
- tweedehands landbouwmachines die zijn gerebuild (zie paragraaf 17.3.4)
- nieuwe machines die u langer in gebruik hebt dan de normale afschrijvingsperiode (zie paragraaf 17.3.5)

Gps, luchtdrukwisselsystemen, rupsbandtechnologie

Veel tractoren en machines zijn tegenwoordig voorzien van gps, luchtdrukwisselsystemen of rupsbandtechnologie. Voor zowel de standaard meegeleverde als later gemonteerde systemen gebruikt u hetzelfde restwaardepercentage en dezelfde afschrijvingsperiode als voor de tractor of de (nieuwe of tweedehands) machine waarop de systemen zijn gemonteerd.

17.3.1 Nieuwe landbouwmachines

In de tabellen 17.3 tot en met 17.7 staat per machinegroep het aantal jaren waarover u de machine kunt afschrijven.

Voor de tractoren in tabel 17.3 geldt een restwaarde van 25% van de aankoopprijs. Voor de machines in de tabellen 17.4 tot en met 17.6 is de restwaarde 15% van de aankoopprijs. Voor de machines en -installaties in tabel 17.7 kan een andere restwaarde van toepassing zijn. In deze tabel staat bij de betreffende machine of installatie de restwaarde.

Bij de afschrijvingsperiodes hebben we in enkele gevallen onderscheid gemaakt tussen agrarische ondernemers en loonbedrijven, vanwege het verschil in de intensiteit van het gebruik. Het gaat om tractoren, mestverspreiders en mestinjecteurs. (De laatste 2 soorten machines vallen onder 'overige machines').

In bijlage 1 vindt u tabellen met de afschrijvingsperiodes voor:

- tractoren (tabel 17.3)
- grondbewerkingsmachines (tabel 17.4)
- oogstmachines (tabel 17.5)
- zelfrijdende (oogst)machines (tabel 17.6)
- overige machines en -installaties (tabel 17.7)

Daarnaast zijn er aparte afschrijvingsgegevens voor melkrobots en huisvestingssystemen voor leghennen.

Melkrobots

De afschrijvingsperiode voor melkrobots is altijd 10 jaar, of het nu een nieuwe, een tweedehands of een gerebouwde melkrobot betreft. De restwaarde van melkrobots is altijd 15% van de aankoopprijs. Dus bij een lineaire afschrijving kunt u jaarlijks 8,5% van de aanschafwaarde afschrijven.

Huisvestingssystemen voor leghennen

Het huisvestingssysteem voor leghennen en vleeskuikenouderdieren merkt u aan als 1 activum.

De afschrijvingsnormen voor deze systemen zijn van toepassing op bijvoorbeeld installaties en apparatuur als u de kippen houdt in een scharrel-, volièr- of koloniehuisvestingssysteem.

Huisvestingssystemen kunt u alleen afschrijven volgens de lineaire methode. De afschrijvingstermijn is 10 jaar en de restwaarde is nihil.

Onder een huisvestingssysteem verstaan wij de inrichting van een bedrijfsruimte voor het houden van kippen voor de productie van eieren. De ruimte is daarvoor onder meer uitgerust met 1 of meer van de volgende installaties of apparatuur:

- onderbouw, voerwatervoorziening, mest- en eierenafvoer, legnest, scharrelmat en zitstok
- eierborstelmachine, eierlift
- eierverzamelininstallatie inclusief inpakstelsysteem
- klimaatbeheersingsapparatuur (waaronder computers, verwarmingsinstallaties, ventilatie-installaties, alarminstallaties, verlichting en elektrische installaties)
- noodstroomaggregaat
- voedersilo

17.3.2 Tweedehands landbouwmachines die jonger zijn dan de normale afschrijvingsperiode

Als u een tweedehands machine koopt waarvan de leeftijd op het moment dat u ze koopt binnen de normale afschrijvingsperiode ligt, gelden andere afschrijvingsgegevens dan die in de tabellen staan.

Tractoren

Om de afschrijvingsperiode voor deze tweedehands tractoren te bepalen, trekt u de leeftijd van de tractor af van de afschrijvingsperiode uit tabel 17.3. Vervolgens telt u daar 5 jaar bij op. De restwaarde is 10% van de aankoopprijs (niet de nieuwwaarde).

Voorbeeld

Een loonbedrijf koopt een tractor aan van 4 jaar oud voor € 50.000. In tabel 17.3 staat een afschrijvingsperiode van 6 jaar, de resterende periode is dus 2 jaar (6 jaar min 4 jaar). De afschrijvingsperiode is dan 7 jaar (2 jaar plus 5 jaar). De restwaarde is € 5.000 (10 % van € 50.000). Het loonbedrijf kan dan € 6.429 per jaar afschrijven ($€ 50.000 - € 5.000 = € 45.000$ en $€ 45.000/7 = € 6.429$).

Machines

Om de afschrijvingsperiode voor tweedehands grondbewerkingsmachines, oogstmachines, zelfrijdende (oogst)machines en overige machines te bepalen, trekt u de leeftijd van de machine af van de afschrijvingsperiode uit de tabellen 17.4 tot en met 17.7. Vervolgens telt u daar 3 jaar bij op. De minimale afschrijvingsperiode is 5 jaar. De restwaarde is 5% van de aankoopprijs (niet de nieuwwaarde).

17.3.3 Tweedehands landbouwmachines die ouder zijn dan de normale afschrijvingsperiode

Als u een tweedehands machine koopt die op dat moment ouder is dan de normale afschrijvingsperiode, gelden andere afschrijvingsgegevens dan in de tabellen staan.

tractoren

Van deze tweedehands tractoren is de afschrijvingsperiode 5 jaar. De restwaarde is 10% van de aankoopprijs (niet van de nieuwwaarde).

Machines

De afschrijvingsperiode voor deze tweedehands grondbewerkingsmachines, oogstmachines, zelfrijdende (oogst)machines en overige machines is 5 jaar. De restwaarde is 5% van de aankoopprijs (niet van de nieuwwaarde).

Voorbeeld

Een agrarische ondernemer koopt een bietenlader aan van 10 jaar oud voor € 6.000. De afschrijvingsperiode is 5 jaar. De restwaarde is € 300 (5% van € 6.000) en de totale afschrijving is € 5.700. Over 5 jaar schrijft de agrarische ondernemer € 1.140 per jaar af ($€ 5.700/5$).

17.3.4 Tweedehands landbouwmachines die zijn gerebuild

Als u een tweedehands machine koopt die op dat moment zodanig ingrijpend gereviseerd of hersteld is dat feitelijk een zo goed als nieuwe machine is ontstaan, zoals bijvoorbeeld bij een zogenoemde 'rebuild machine', dan gelden andere afschrijvingsgegevens dan in de tabellen staan.

tractoren

Van tweedehands tractoren die zijn gerebuild, is de afschrijvingsperiode altijd 6 jaar. De restwaarde is 15% van de aankoopprijs (niet van de nieuwwaarde).

Machines

De afschrijvingsperiode voor deze tweedehands grondbewerkingsmachines, oogstmachines, zelfrijdende (oogst)machines en overige machines kunt u bepalen door de afschrijvingsperiode volgens de tabel van de betreffende machine (tabel 17.4 tot en met 17.7) te vermeerderen met 5 jaar en te delen door 2. De restwaarde is 10% van de aankoopprijs (niet van de nieuwwaarde).

Voorbeeld

Een loonbedrijf koopt een tractor aan van 15 jaar oud voor € 50.000. De tractor is een rebuild machine waardoor de afschrijvingsperiode voor een tweedehands tractor niet aansluit bij de werkelijke (nieuwe) levensduur van de tractor. De afschrijvingsperiode is dan 6 jaar. De restwaarde is € 7.500 (15 % van € 50.000). Het loonbedrijf kan dan € 7.084 per jaar afschrijven ($€ 50.000 - € 7.500 = € 42.500$ en $€ 42.500/6 = € 7.084$).

Voorbeeld

Een agrarische ondernemer koopt een kipwagen aan van 10 jaar oud voor € 25.000. De kipwagen is een rebuild machine waardoor de afschrijvingsperiode voor een tweedehands kipwagen niet aansluit bij de werkelijke (nieuwe) levensduur van de kipwagen. De afschrijvingsperiode is 6 jaar (volgens de volgende berekening: afschrijvingsperiode van 7 jaar (tabel 17.7) + 5 jaar / 2 = 6 jaar). De restwaarde is € 2.500 (10% van € 25.000) en de totale afschrijving € 22.500. Over 6 jaar schrijft de agrarische ondernemer € 3.750 per jaar af ($€ 22.500 / 6$).

17.3.5 Landbouwmachines die u langer in gebruik hebt dan de afschrijvingsperiode

Hebt u machines die u langer gebruikt dan de bij aanschaf voorgeschreven afschrijvingsperiodes, dan moet u nieuwe afschrijvingsperiodes bepalen.

tractoren

Van deze tractoren is de nieuwe afschrijvingsperiode 5 jaar. De restwaarde is 10% van de aankoopprijs (de nieuwwaarde).

Machines

De nieuwe afschrijvingsperiode voor deze grondbewerkingsmachines, oogstmachines, zelfrijdende (oogst) machines en overige machines is 3 jaar. De restwaarde is 5% van de aankoopprijs (de nieuwwaarde).

Voorbeeld

Een agrarische ondernemer heeft 6 jaar geleden een nieuwe freesmachine aangekocht voor € 40.000. Volgens tabel 17.4 is de afschrijvingsperiode 6 jaar en is de restwaarde 15%. De machine staat na 6 jaar dus met een restwaarde van € 6.000 op de balans. Bij voortgezet gebruik schrijft u verder af in 3 jaar met een nieuwe restwaarde van 5% van € 40.000. Per jaar schrijft u dus € 1.333 ($(€ 6.000 - € 2.000)/3$) af.

18 Productierechten

In dit hoofdstuk vindt u een toelichting op de afschrijvingsnormen voor een aantal productierechten voor het kalenderjaar 2023 en het boekjaar 2023/2024. Het gaat om de productierechten:

- varkens- en pluimveerechten (zie paragraaf 18.1)
- melkveefosfaatrechten (zie paragraaf 18.2)

De afschrijvingsnormen voor deze productierechten vindt u in tabel 18.1. In deze tabel staat of een productierecht een bedrijfsmiddel is en of u voor dit productierecht recht hebt op investeringsaftrek. Ook de restwaarde van het productierecht vindt u in deze tabel. Met betrekking tot de fiscale aspecten van de melkveefosfaatrechten is een [lijst met vragen en antwoorden gepubliceerd](#).

18.1 Varkens- en pluimveerechten

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft in de brief van 20 december 2017, met kenmerk DGAN-PAV /17200088, aangegeven de stellige verwachting te hebben dat 1 januari 2028 de einddatum is van de varkens- en pluimveerechten. Daarom wordt voor de afschrijving op varkens- en pluimveerechten uitgegaan van de einddatum van 31 december 2027.

Op varkens- en pluimveerechten die zijn aangeschaft op of na 1 januari 2018 dient u in 2023 naar tijdsgelang af te schrijven, maar met een maximum van 20% van de aankoop- en voortbrengingskosten per jaar.⁷ Houd hierbij rekening met de einddatum 31 december 2027.

Voorbeeld

Als u op 1 juli 2023 hebt geïnvesteerd in varkensrechten en deze rechten in gebruik neemt, dan schrijft u die rechten af rekening houdend met de einddatum van 31 december 2027. De periode tussen 1 juli 2023 en 31 december 2027 is daarmee 4 jaar en 6 maanden (54 maanden). In het jaar 2023 dient u dan 6/54 van de aanschafkosten van de varkensrechten af te schrijven.

18.2 Melkveefosfaatrechten

Melkveefosfaatrechten zijn per 1 januari 2018 geïntroduceerd.

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft in de brief van 20 december 2017, met kenmerk DGAN-PAV /17200088, aangegeven de stellige verwachting te hebben dat 1 januari 2028 de einddatum is van de melkveefosfaatrechten. Daarom wordt voor de afschrijving op melkveefosfaatrechten uitgegaan van de einddatum van 31 december 2027.

Op (niet benutte) melkveefosfaatrechten die zijn aangeschaft op of na 1 januari 2018 dient u in 2023 naar tijdsgelang af te schrijven, maar met een maximum van 20% van de aankoop- en voortbrengingskosten per jaar.⁷ Houd hierbij rekening met de einddatum 31 december 2027.

Voorbeeld

Als u op 1 oktober 2023 hebt geïnvesteerd in (niet benutte) melkveefosfaatrechten en deze rechten in gebruik neemt, dan schrijft u die rechten af rekening houdend met de einddatum van 31 december 2027. De periode tussen 1 oktober 2023 en 31 december 2027 is daarmee 4 jaar en 3 maanden (51 maanden). In het jaar 2023 dient u dan 3/51 van de aanschafkosten van de melkveefosfaatrechten af te schrijven.

⁷ Artikel 3,30 lid 2 Wet Inkomstenbelasting 2001

Aanschaf en afschrijven benutte melkveefosfaatrechten

Indien in 2023 geïnvesteerd wordt in benutte melkveefosfaatrechten en deze melkveefosfaatrechten reeds in dat jaar bij RVO zijn geregistreerd, is het niet mogelijk om deze melkveefosfaatrechten in 2023 in gebruik te nemen. De aangekochte benutte melkveefosfaatrechten zijn pas te gebruiken in het nieuwe kalenderjaar. Afschrijving over de aangekochte benutte melkveefosfaatrechten kan pas aanvangen per datum ingebruikname. Het is zodoende niet mogelijk om reeds in 2023 af te schrijven over de aangeschafte benutte melkveefosfaatrechten.

IV

Onttrekkingen
voor eigen
verbruik

19 Onttrekkingen voor eigen verbruik

In dit hoofdstuk staan de normbedragen voor het eigen verbruik van de meest gangbare agrarische producten (zie paragraaf 19.1). Vervolgens gaan we in op het privégedeelte van de kosten van:

- energie en water (zie paragraaf 19.2)
- hobbydieren (zie paragraaf 19.3)

19.1 Agrarische producten

In tabel 19.1 staan de normbedragen voor de meeste agrarische producten. Voor producten die niet in deze tabel staan, gaat u uit van de marktwaarde van deze producten.

Bij de waardering van producten wordt uitgegaan van de prijzen en aantallen volgens het handboek 'Kwantitatieve Informatie Veehouderij (KWIN-veehouderij)'.

Melk

Het normbedrag is gebaseerd op een gemiddeld verbruik en op een waardering tegen de gemiddelde kiloprijs.

Eieren

Het normbedrag is gebaseerd op een gemiddeld verbruik en op een waardering tegen de gemiddelde stuksprijs.

Akkerbouwproducten

Het normbedrag is gebaseerd op een gemiddeld verbruik van diverse akkerbouwproducten en op een waardering tegen een gemiddelde kiloprijs.

Groenten bij glastuinbouw

Het normbedrag is gebaseerd op een gemiddeld verbruik van diverse groenten geteeld onder glas en op een waardering tegen een gemiddelde kiloprijs.

Fruit

Het normbedrag is gebaseerd op het gemiddelde fruitgebruik in Nederland. We gaan ervan uit dat u 60% van het fruitverbruik binnen uw huishouden zelf teelt.

Snijbloemen

Het normbedrag is gebaseerd op een verbruik per huishouden. Wanneer er meer leden van uw huishouden deel uitmaken van uw objectieve onderneming (firma), verdeelt u het normbedrag voor snijbloemen over die leden.

Vleeskuikens, slachtkippen en vleeskuikenouderdieren

Het normbedrag is gebaseerd op de gemiddelde kiloprijs en is omgerekend naar een prijs per stuk. U moet zelf uw verbruik in aantallen aangeven.

Vleeskalkoenen

Voor vleeskalkoenen hebben we geen normbedragen. U moet zelf uw verbruik bepalen. U doet dit door het aantal kilogrammen vleeskalkoenen dat u hebt verbruikt te vermenigvuldigen met de dagprijs per kilogram.

Vleesvarkens

Voor het eigen verbruik bij vleesvarkens gaat u uit van de waarde volgens de slachtafrekening. Is deze waarde niet bekend, dan bepaalt u het verbruik door het aantal kilogrammen geslacht gewicht te vermenigvuldigen met de gemiddelde kiloprijs volgens tabel 19.1.

Rundvee: gebruiksvee

Voor het eigen verbruik bij het slachten van gebruiksvee (geen voorraad) gaat u uit van de waarde volgens de slachtafrekening. Is deze waarde niet bekend, dan bepaalt u het verbruik door het aantal kilo's geslacht gewicht te vermenigvuldigen met de gemiddelde kiloprijs van 1e kwaliteit slachtkoeien uit tabel 19.1.

Rundvee: vleesvee

Voor het eigen verbruik bij vleesvee dat uitsluitend bestemd is voor de slacht gaat u uit van de waarde volgens de slachtafrekening. Als deze waarde niet bekend is, bepaalt u het verbruik door het aantal kilo's geslacht gewicht te vermenigvuldigen met de gemiddelde kiloprijs van de diverse soorten kwaliteitsvleesvee uit tabel 19.1.

19.2 Energie en water

Energie- en waterverbruik verschillen van gezin tot gezin. De bedragen in tabel 19.2 zijn daarom niet bedoeld als norm, maar als richtbedragen. Ze zijn gebaseerd op een gezin dat bestaat uit 2 volwassenen en 2 kinderen. Bestaat uw huishouden uit maar 2 of 3 personen, dan kunt u niet zomaar de helft of driekwart van het richtbedrag gebruiken. Bij het bepalen van de kosten moet u rekening houden met de grootte van uw woning en het leefpatroon van uw gezin. Bestaat uw huishouden uit meer of minder dan 4 personen, dan moet u het verbruik en de richtbedragen met 10% per persoon verhogen, respectievelijk verlagen. Als u de privékosten van energie en water aan de hand van rekeningen kunt vaststellen, moet u de werkelijke kosten in de jaarstukken verwerken. Als het energiebedrijf u een vast bedrag (forfait) voor privéverbruik in rekening brengt, moet u dit bedrag in zijn geheel bij de privékosten boeken.

Gas en olie

Voor verwarming en koken met gas en olie gebruikt u de richtbedragen uit tabel 19.2. Voor olie zijn er geen aparte richtbedragen: u gebruikt hiervoor de richtbedragen voor gas. Bij het vaststellen van de richtbedragen zijn we uitgegaan van het gemiddelde gasverbruik per jaar per huishouden volgens het Nibud. Dit verbruik is omgerekend tegen de landelijk gemiddelde gasprijs. De richtbedragen zijn inclusief vastrecht, belastingen en dergelijke.

Bent u tuinder en krijgt u gas geleverd tegen tarief voor grootverbruikers? Dan bepaalt u het richtbedrag door het gemiddelde verbruik in m³ uit tabel 19.2 tegen grootverbruikerstarief te verhogen met het geldende percentage btw. U vindt het grootverbruikerstarief op de factuur van uw gasleverancier.

Elektriciteit en water

De richtbedragen voor het privéverbruik van elektriciteit en water staan in tabel 19.2. Daarbij hebben we rekening gehouden met vastrecht, energiebelasting, heffingskorting en belasting op leidingwater en zijn we uitgegaan van de gemiddelde prijzen en het gemiddelde elektriciteits- en waterverbruik per jaar per huishouden van 4 personen volgens het Nibud. Dit verbruik is omgerekend tegen de landelijk gemiddelde prijs. De bedragen zijn exclusief reinigingsrechten, zuiveringslasten en abonnementskosten voor televisie, internet, telefoon en dergelijke.

Als u afwijkt van de richtbedragen voor energie en water, moet u voor het privégebruik zelf de kosten bepalen. Hiervoor berekent u de verhouding tussen privégebruik en zakelijk gebruik van energie en water. In die verhouding verdeelt u de totale energiekosten over privé en uw bedrijf. U maakt dan geen gebruik van tabel 19.2, ook niet van de kolom 'gemiddeld verbruik'. U moet vaststellen wat u werkelijk hebt verbruikt. Houd óók rekening met de kosten van alternatieve energiebronnen, zoals zonnepanelen en windmolens, en de kosten van grondwaterbemaling en dergelijke. Als u de richtbedragen niet gebruikt, wijkt u niet af van de landbouwnormen. U kruist dus niet aan dat u afwijkt van de landbouwnormen.

19.3 Hobbydieren

Dieren die u niet bedrijfsmatig houdt, zijn privévermogen. Denk hierbij aan paarden, ezels, honden, geiten of schapen. De kosten van deze dieren zijn privékosten, bijvoorbeeld kosten van dekgelden, verzekeringen, mengvoeders, ruwvoer en dierenarts.

V

Bijlagen

Bijlage 1 Normbedragen

2 Rundvee: melk- en fokvee

2.1 Normbedragen opfokkosten melk- en fokvee	
	Bedrag (€)
Waarde zelfgefokt kalf (nuka)	122,98
Opfokkosten van jongvee (melk- en zoogkoeien) tot 1e afkalving - per dag	1,58
Opfokkosten van jongvee (melk- en zoogkoeien) tot 1e afkalving - per maand	47,40
Opfokkosten van uitgroei melkkoe na 1 ^e afkalving - ineens	47,40
Restwaarde melkkoe (bij uitstoot) ⁸	850,00
Restwaarde zoogkoe zowel individueel als groepen en koppels ⁹	1.592,38

3 Rundvee: vleesvee

De kosten kunnen per fase verschillen.
Niet alle fasen hoeven voor u van toepassing te zijn.

3.1 Normbedragen opfokkosten rosé- en roodvleesvee exclusief voerkosten	
Fase	Bedrag (€)
<i>Fase 1 Opfok startkalf tot maximaal 3 maanden</i>	
Opfokkosten startkalveren (duur 72 dagen) - per dag	0,52
Opfokkosten startkalveren (duur 2,4 maanden) - per maand	15,60
<i>Fase 2 Opfok rosé- en roodvleesvee tot maximaal 10 maanden</i>	
Opfokkosten rosékalveren en vleesvee (tot max. 10 maanden) - per dag	0,41
Opfokkosten rosékalveren en vleesvee (tot max. 10 maanden) - per maand	12,30
<i>Fase 3 Opfok vleesvee vanaf 10 maanden</i>	
Opfokkosten vleesvee (na 10 maanden) - per dag	0,93
Opfokkosten vleesvee (na 10 maanden) - per maand	27,90

⁸ Er is bij het bepalen van de restwaarde van de melkkoe al rekening gehouden met een uitval van 2% per jaar.

⁹ Er is bij het bepalen van de restwaarde van de zoogkoe al rekening gehouden met een uitval en needslachting van 5% per jaar.

3.2 Normbedragen opfokkosten rosé- en roodvleesvee inclusief voerkosten

Fase	Bedrag (€)
<i>Fase 1 Opfok startkalf tot maximaal 3 maanden</i>	
Waarde zelfgefokt kalf (nuka van 18 dagen oud)	122,98
Opfokkosten startkalveren (duur 72 dagen) - per dag	1,77
Opfokkosten startkalveren (duur 2,4 maanden) - per maand	53,10
Waarde van volledig zelfgefokt startkalf (3 maanden)	250,31
<i>Fase 2 Opfok rosé- en roodvleesvee tot maximaal 10 maanden</i>	
Waarde van volledig zelfgefokt startkalf (3 maanden) ¹⁰	250,31
Opfokkosten rosékalveren en vleesvee (tot max. 10 maanden) - per dag	1,98
Opfokkosten rosékalveren en vleesvee (tot max. 10 maanden) - per maand	59,40
Waarde van volledig zelfgefokt vleesvee (rosé / rood) (max. 10 maanden)	656,53
<i>Fase 3 Opfok vleesvee vanaf 10 maanden</i>	
Waarde van volledig zelfgefokt vleesvee (rosé / rood) (vanaf 10 maanden) ¹⁰	656,53
Opfokkosten vleesvee (na 10 maanden) - per dag	3,78
Opfokkosten vleesvee (na 10 maanden) - per maand	113,40

3.3 Normbedragen opfokkosten blankvleeskalveren exclusief voerkosten

	Bedrag (€)
Waarde zelfgefokt kalf (nuka van 18 dagen oud)	122,98
<i>Opfokkosten exclusief voerkosten</i>	
Opfokkosten - per dag	0,81
Opfokkosten - per maand	24,30

3.4 Normbedragen opfokkosten blankvleeskalveren inclusief voerkosten

	Bedrag (€)
Waarde zelfgefokt kalf (nuka van 18 dagen oud)	122,98
<i>Opfokkosten inclusief voerkosten</i>	
Opfokkosten - per dag	3,23
Opfokkosten - per maand	96,90

¹⁰ Dit is de waarde aan het einde van de vorige fase en de beginwaarde van het vee in deze fase.

4 Varkens

4.1 Normbedragen zeugen en opfokzeugen	
	Bedrag (€)
Geboortewaarde zelfgefokte big	18,11
Opfokkosten inclusief voerkosten zelfgefokte big – per week	2,94
Kostprijs zelfgefokte opfokbig van 70 dagen (10 weken) ¹¹	74,84
Opfokkosten opfokzeug tot inzet op 260 dagen - per dag	0,98
Opfokkosten opfokzeug tot inzet op 260 dagen - totaal	186,98
Kostprijs opfokzeug op moment van inzet (na selectie op 260 dagen)	261,82
Opfokkosten uitgroei zeug na de 1e inzet tot de 1e worp (deze periode is 115 dagen) - per dag	1,64
Opfokkosten uitgroei zeug na de 1e inzet tot de 1e worp (deze periode is 115 dagen) - totaal	188,23
Kostprijs volledig zelfgefokte zeug binnen het boekjaar (375 dagen)	450,05
Restwaarde slachtzeug ¹²	197,62

4.2 Normbedragen biggen		
Leeftijd in weken	Zelfgefokte big (€)	Aangekochte big (€)
0 (geboorte)	18,11	niet van toepassing
1	21,05	niet van toepassing
2	23,99	niet van toepassing
3	26,93	niet van toepassing
4	29,87	niet van toepassing
5	32,81	niet van toepassing
6	35,75	aankoopprijs+
7	38,69	2,94
8	41,63	5,88
9	44,57	8,82
10	47,51	11,76

4.3 Normbedragen opfokkosten vleesvarkens exclusief voerkosten	
	Bedrag (€)
Opfokkosten – per dag	0,22
Opfokkosten – per week	1,54

11 In de kosten van de opfokbig zijn ook kosten voor selectie, stamboek en dergelijke verwerkt.

12 Er is bij het bepalen van de restwaarde al rekening gehouden met een uitval van 5%.

4.4 Normbedragen opfokkosten vleesvarkens inclusief voerkosten			
Verblijfsduur (weken)	Bedrag (€)	Verblijfsduur (weken)	Bedrag (€)
1	3,38	10	50,91
2	6,99	11	58,28
3	11,07	12	65,88
4	15,62	13	73,72
5	20,40	14	81,79
6	25,65	15	89,86
7	31,38	16	97,94
8	37,58	17	106,02
9	44,01	18	114,10

5 Plumvee

5.1 Normbedragen per 100 opfokleghennen			
Opfokperiode in weken	Bedrag (€) per 100 stuks	Opfokperiode in weken	Bedrag (€) per 100 stuks
1	11,08	10	171,94
2	24,33	11	193,89
3	39,21	12	217,04
4	55,45	13	241,01
5	73,05	14	265,80
6	91,47	15	291,40
7	110,70	16	318,36
8	130,48	17	347,22
9	150,80	Niet van toepassing	Niet van toepassing

5.2 Normbedragen per 100 leghennen	
Periode vanaf 17 weken na de opfok	Bedrag (€) per 100 stuks
Opfokkosten uitgroei (na 17 weken) - per dag	4,12
Opfokkosten uitgroei (na 17 weken) - per week	28,86
Opfokkosten uitgroei (na 17 weken) - ineens	86,58
Opfokkosten leghennen tijdens de ruiperiode (6 weken) - per week	24,12
Opfokkosten leghennen over de volledige ruiperiode (6 weken)	144,72
Restwaarde per 100 leghennen (slachtwarde) ¹³	29,00

¹³ Er is bij het bepalen van de restwaarde al rekening gehouden met een uitval van 10%.

5.3 Normbedragen per 100 opfokvleeskuikenouderdieren

Periode in weken	Bedrag (€) per 100 stuks	Periode in weken	Bedrag (€) per 100 stuks
1	22,44	11	347,28
2	49,86	12	382,57
3	78,59	13	418,18
4	109,33	14	454,11
5	141,69	15	491,63
6	175,40	16	530,98
7	209,14	17	571,92
8	243,20	18	614,41
9	277,58	19	656,90
10	312,27	20	699,39

5.4 Normbedragen per 100 vleeskuikenouderdierhennen na 18 weken

	Bedrag (€) per 100 stuks
Opfokkosten uitgroei (na 18, 19 of 20 weken) - per dag	6,07
Opfokkosten uitgroei (na 18, 19 of 20 weken) - per week	42,49
Opfokkosten uitgroei (na 18 weken) - ineens	169,96
Restwaarde per 100 vleeskuikenouderdieren (slachtwaarde) ¹⁴	213,00

5.5 Normbedragen per 100 vleeskuikens exclusief voerkosten

	Bedrag (€) per 100 stuks		
	Regulier	Middensegment	Tragergroeiend
Opfokkosten exclusief voerkosten per dag	1,06	1,30	1,51

¹⁴ Er is bij het bepalen van de restwaarde al rekening gehouden met een uitval van 10%.

5.6 Normbedragen per 100 vleeskuikens inclusief voerkosten

Verblijf in dagen	Bedrag (€) per 100 stuks			Verblijf in dagen	Bedrag (€) per 100 stuks		
	Regulier	Midden-segment	Trager-groeiend		Regulier	Midden-segment	Trager-groeiend
1	1,47	1,64	1,80	31	128,88	119,43	110,83
2	3,09	3,40	3,81	32	135,90	125,64	116,49
3	4,86	5,29	5,90	33	143,13	132,02	122,32
4	6,79	7,30	8,07	34	150,56	138,57	128,31
5	8,87	9,44	10,33	35	158,14	145,25	134,47
6	11,10	11,71	12,67	36	165,88	152,05	140,75
7	13,54	14,14	15,09	37	173,77	158,98	147,16
8	16,18	16,74	17,64	38	181,76	165,99	153,69
9	18,97	19,47	20,31	39	189,85	173,09	160,35
10	21,97	22,37	23,11	40	198,04	180,27	167,13
11	25,12	25,39	26,03	41	206,34	187,53	173,99
12	28,47	28,58	29,08	42	214,74	194,88	180,98
13	31,98	31,90	32,25	43	223,24	202,31	188,05
14	35,69	35,38	35,54	44	231,84	209,83	195,20
15	39,60	39,03	38,96	45	240,54	217,43	202,44
16	43,72	42,85	42,50	46	249,35	225,11	209,76
17	48,04	46,84	46,17	47	258,26	232,88	217,16
18	52,57	51,00	49,96	48	267,27	240,73	224,65
19	57,30	55,32	53,88	49	276,38	248,67	232,22
20	62,23	59,81	57,92	50	Niet van toepassing	256,69	239,87
21	67,37	64,47	62,09	51	Niet van toepassing	264,79	247,60
22	72,71	69,30	66,38	52	Niet van toepassing	272,98	255,42
23	78,25	74,30	70,79	53	Niet van toepassing	281,25	263,32
24	84,00	79,46	75,33	54	Niet van toepassing	289,61	271,30
25	89,95	84,79	79,99	55	Niet van toepassing	298,05	279,37
26	96,06	90,25	84,78	56	Niet van toepassing	306,53	287,48
27	102,32	95,83	89,69	57	Niet van toepassing	315,05	295,63
28	108,73	101,54	94,77	58	Niet van toepassing	323,62	303,82
29	115,29	107,38	99,97	59	Niet van toepassing	332,23	312,05
30	122,01	113,34	105,34	60	Niet van toepassing	340,88	320,32

5.7 Normbedragen per 100 vleeskalkoenen exclusief voerkosten

	Bedrag (€) per 100 stuks
Opfokkosten exclusief voerkosten - per dag	3,67
Opfokkosten exclusief voerkosten - per week	25,69

6 Schapen

6.1 Normbedragen zelfgefokte fokschapen en foklammeren tot en met 6 maanden	
Aantal keer lammeren	Bedrag (€)
<i>1 keer lammeren per jaar</i>	
Lam bij geboorte	27,55
Lam van 3 maanden (eveneens beginwaarde foklam)	75,43
Lam van 6 maanden	88,87
Fokkooi en fokram	97,83
Opfokkosten fokkooi of fokram van 8 maanden	97,83
Opfokkosten weidelam (3 maanden oud) tot fokschaap - per dag	0,15
Opfokkosten weidelam (3 maanden oud) tot fokschaap - per week	1,05
Opfokkosten weidelam (3 maanden oud) tot fokschaap - per maand	4,50
<i>3 keer lammeren per 2 jaar</i>	
Lam bij geboorte	17,68
Lam van 3 maanden (eveneens beginwaarde foklam)	59,77
Lam van 6 maanden	77,44
Fokkooi en fokram	97,95
Opfokkosten fokkooi of fokram van 8 maanden ¹⁵	97,95
Opfokkosten weidelam (3 maanden oud) tot fokschaap - per dag	0,25
Opfokkosten weidelam (3 maanden oud) tot fokschaap - per week	1,75
Opfokkosten weidelam (3 maanden oud) tot fokschaap - per maand	7,50

6.2 Normbedragen opfokkosten vleeschapen vanaf 7 maanden	
Aantal keer lammeren	Bedrag (€)
<i>1 keer lammeren per jaar</i>	
Zelfgefokt vleesschaap van 7 maanden of ouder, totaal	97,83
Opfokkosten vleesschaap - per dag	0,15
Opfokkosten vleesschaap - per week	1,05
Opfokkosten vleesschaap - per maand	4,50
<i>3 keer lammeren per 2 jaar</i>	
Zelfgefokt vleesschaap van 7 maanden of ouder, totaal	97,95
Opfokkosten vleesschaap - per dag	0,25
Opfokkosten vleesschaap - per week	1,75
Opfokkosten vleesschaap - per maand	7,50

¹⁵ Er is bij het bepalen van de restwaarde al rekening gehouden met een uitval van 5%.

7 Geiten

7.1 Normbedragen melkgeiten, fokgeiten en fokbokken	
	Bedrag (€)
Nuchter zelfgefokt geitenlam of foklam dat bestemd is voor opfok tot melkgeit	14,29
Opfokkosten melkgeiten en fokbokken - per dag	0,53
Opfokkosten melkgeiten en fokbokken - per week	3,72
Opfokkosten melkgeiten en fokbokken - per maand	15,94
Restwaarde melkgeit (slachtwaarde) ¹⁶	40,00

7.2 Normbedragen vleeslammeren, vleesgeiten en vleesbokken	
	Bedrag (€)
Waarde nuchter vleeslam	0,00
Opfokkosten vleesgeiten en vleesbokken - per dag	0,53
Opfokkosten vleesgeiten en vleesbokken - per week	3,72
Opfokkosten vleesgeiten en vleesbokken - per maand	15,94

8 Konijnen

8.1 Normbedragen zelfgefokte konijnen	
	Bedrag (€)
Voedsters (inclusief niet-gespeende jongen)	7,78
Fokrammen	7,78
Opfokkonijnen (vanaf 80 dagen tot dekken)	6,83
Opfokkonijnen (vanaf spenen tot 80 dagen)	4,72

8.2 Normbedragen vleeskonijnen	
	Bedrag (€)
Vleeskonijnen (vanaf spenen tot 80 dagen)	4,72

9 Veldinventaris

9.1 Normbedrag machinekosten	
Soort kosten	Bedrag (€)
Machinekosten per hectare	85,00

¹⁶ Er is bij het bepalen van de restwaarde al rekening gehouden met een uitval van 4%.

11 Mais, voordrooggras en hooi

11.1 Normbedragen voorraad zelfgeteelde mais	
	Bedrag (€)
Voorraad mais per ha (uitgangspunt: 16.150 kg droge stof netto (=17.000 kg bruto)) ¹⁷	1.525,97
Voorraad mais per ton droge stof	94,00
Voorraad mais per m ³ in de kuil (uitgangspunt: 270 kg droge stof netto) ¹⁷	25,38
Voorraad mais per kg droge stof	0,094

11.2 Normbedragen voorraad zelfgeteeld voordrooggras (in de kuil of in balen) en hooi	
	Bedrag (€)
Voorraad voordrooggras en hooi per ha (uitgangspunt: 5 snedes, geen beweiding en 11.000 kg droge stof netto (= 12.000 kg bruto)) ¹⁸	1410,55
Voorraad voordrooggras en hooi per snede gras per ha (uitgangspunt: 5 snedes, dus 1/5 van de waardering, per ha)	282,11
Voorraad voordrooggras en hooi per ton droge stof	128,00
Voorraad voordrooggras per m ³ in de kuil (uitgangspunt: 225 kg droge stof netto) ¹⁷	28,80
Voorraad voordrooggras en hooi per m ³ in wikkelbalen (uitgangspunt: 195 kg droge stof netto) ¹⁷	28,46
Voorraad voordrooggras en hooi per kg droge stof	0,128

12 Glastuinbouw

12.1 Grond en grondverbetering glastuinbouw			
Investerings in grond	Afschrijving bij boekwaardemethode (%)	Afschrijving bij lineaire methode (%)	Restwaarde (%)
Grond	0	0	100
Drainage/onderbemaling	18	7	2
Erfverharding	18	7	2
Beschoeiing	18	7	2
Betonpaden en -vloeren	18	7	2

17 De netto-opbrengst is in de kuil. De bruto-opbrengst is vanaf het land.

18 De netto-opbrengst is in de kuil. De bruto-opbrengst is vanaf het land.

12.2 Bedrijfsgebouwen glastuinbouw			
Soort gebouw	Afschrijving bij boekwaardemethode (%)	Afschrijving bij lineaire methode (%)	Restwaarde (%)
Bedrijfsruimte, kantine, ketelhuis	18	7	2
Garage, schuur	niet van toepassing	4	4

12.3 (Glas)opstanden			
Soort (glas)opstand	Afschrijving bij boekwaardemethode (%)	Afschrijving bij lineaire methode (%)	Restwaarde (%)
Warenhuizen, kassen	18	7	2
Plastic kassen/tunnels, inclusief folie	28	14	2
Schaduwhallen, inclusief gaas	28	14	2

Toelichting: plastic kassen of tunnels en schaduwhallen worden inclusief folie of gaas geactiveerd en afgeschreven. De kosten van vervanging van folie en gaas gaan direct van het resultaat af.

12.4 Verwarmingsinstallaties glastuinbouw			
Soort verwarmingsinstallatie	Afschrijving bij boekwaardemethode (%)	Afschrijving bij lineaire methode (%)	Restwaarde (%)
Ketelhuisinstallatie, noodstroomaggregaat	22	9	1
Verwarmingsbuizenet	18	7	2
Warmteopslagtank	22	9	1
Rookgascondensor	22	9	1
Warmtekrachtinstallatie, T.E.installatie	22	9	1
Betonvloerverwarming	18	7	2
CO ₂ -apparatuur	28	14	2
Heteluchtkanon	28	14	2
Stoomapparatuur inclusief afzuigstelsel ¹⁹	22	9	1
Grondverwarming, bedverwarming en koeling	22	9	1

12.5 Watervoorziening glastuinbouw			
Soort watervoorziening	Afschrijving bij boekwaardemethode (%)	Afschrijving bij lineaire methode (%)	Restwaarde (%)
Substraatinstallatie	niet van toepassing	25	0
Bron exclusief pomp met basisleidingen	28	14	2
Pomp en overige watervoorzieningen/waterbehandeling	28	14	2

Toelichting: de kosten van het egaliseren van grond voor substraatteelten gaan direct van het resultaat af. Steenwolmatten, met uitzondering van tweejarige substraatmatten, en folie voor de substraatteelt worden op verschillende manieren gebruikt, en zijn daarom niet genormeerd.

¹⁹ De kosten van stoomdoeken en -zeilen gaan direct van het resultaat af.

12.6 Andere (on)roerende zaken glastuinbouw			
Soort (on)roerende zaak	Afschrijving bij boekwaardemethode (%)	Afschrijving bij lineaire methode (%)	Restwaarde (%)
Koelcellen	18	7	2
Vaste tafels, roltafels, rolcontainers	22	9	1
Waterbassins, watertanks, betonnen waterreservoirs	22	9	1
Klimaatcomputers	28	14	2
Scherminstallaties, exclusief doek	28	14	2
Schermdoeken	niet van toepassing	25	0
Assimilatie-installaties	28	14	2
Lampen	niet van toepassing	33,3	0
Cyclische belichting	28	14	2

12.7 Inventaris glastuinbouw			
Soort inventaris	Afschrijving bij boekwaardemethode (%)	Afschrijving bij lineaire methode (%)	Restwaarde (%)
Machines ²⁰	28	14	2
Intern transport	22	9	1
Aanhangwagens	28	14	2
Gewasbeschermingsapparatuur, hogedrukspuiten, spuitbomen	28	14	2
Bedrijfscomputers	niet van toepassing	20	0

12.8 Bedrijfsmiddelen met een kortere levensduur			
Soort bedrijfsmiddel	Afschrijving bij boekwaardemethode (%)	Afschrijving bij lineaire methode (%)	Restwaarde (%)
Anjers	niet van toepassing	33,3	0
Gerbera's	niet van toepassing	33,3	0
Bouvardia's	niet van toepassing	33,3	0
Tweejarige substraatmatten	niet van toepassing	50	0

20 Onder machines verstaan we werktuigen voor grondbewerking, machines voor het verwerken van potgrond, zaai- en plantmachines, rooimachines, sorteer- en verwerkingsmachines en kasreinigers, zoals staat in het KWIN glastuinbouw 2019, paragraaf 2.7 'Duurzame productiemiddelen'.

12.9 Normbedragen gewassen		
Gewas	Toelichting	Normbedrag per m ² (€)
Aardbeien	alleen bij teelt onder glas	6,00
Aubergines	niet van toepassing	5,60
Chrysanten	alle soorten zowel geplozen als niet geplozen	8,25
Komkommers	niet van toepassing	4,60
Paprika's	alle kleuren en soorten	6,80
Tomaten	alle soorten, zoals vleestomaten, cherrytomaten, ronde tomaten en trostomaten	5,80

13 Champignons en asperges

In de volgende tabellen staan de afschrijvingsgegevens en normbedragen die u gebruikt voor champignons en asperges.

13.1 Grond champignonteelt			
Soort grond	Afschrijvingsperiode (jaar)	Afschrijving (%)	Restwaarde (%)
Ondergrond en omliggende grond	0	0	100
Erfverharding	14	7	2

13.2 Verwarmingsinstallaties champignonteelt			
Soort verwarmingsinstallatie	Afschrijvingsperiode (jaar)	Afschrijving (%)	Restwaarde (%)
Verwarmingsketel	15	6,0	10,0
Lage druk gasgestookte stoomketel inclusief Low Nox brander	15	6,0	10,0

13.3 Klimaatinstallaties champignonteelt			
Soort klimaatinstallatie	Afschrijvingsperiode (jaar)	Afschrijving (%)	Restwaarde (%)
Klimaatcomputer	8	12,0	4,0
Bevochtigingsregeling	10	9,0	10,0
Stoomregeling voor doodstomen	10	9,0	10,0
Ventilatiesystemen	8	12,0	4,0
Mechanische koeling	10	9,0	10,0
Bronwaterkoeling	10	9,0	10,0

13.4 Overige bedrijfsmiddelen champignonteelt			
<i>Soort bedrijfsmiddel</i>	<i>Afschrijvingsperiode (jaar)</i>	<i>Afschrijving (%)</i>	<i>Restwaarde (%)</i>
Champignonstellingen	10	9,0	10,0
Champignonbedden	10	9,0	10,0
Bron of boorput inclusief stijg-filterbuis, pomp	8	12,0	4,0
Hydrofoorinstallatie compleet	15	6,0	10,0
Gesloten ontijzering bronwater	8	12,0	4,0
Verlichting in cellen	8	12,0	4,0

13.5.1 Normbedragen doorgroeide compost witte champignons plukbedrijf	
<i>Periode na vullen</i>	<i>Bedrag per m² (€)</i>
1e week	20,96
2e week	21,83
3e week	22,70

13.5.2 Normbedragen witte champignons plukbedrijf	
<i>Periode na vullen</i>	<i>Bedrag handoogst per m² (€)</i>
Begin oogst	23,57
Na 1e vlucht	12,77
Na 2e vlucht	4,31

13.5.3 Normbedragen doorgroeide compost kastanjechampignons plukbedrijf	
<i>Periode na vullen</i>	<i>Bedrag per m² (€)</i>
1e week	21,11
2e week	21,98
3e week	22,85

13.5.4 Normbedragen kastanjechampignons plukbedrijf	
<i>Periode na vullen</i>	<i>Bedrag handoogst per m² (€)</i>
Begin oogst	23,72
Na 1e vlucht	12,85
Na 2e vlucht	4,34

13.5.5 Normbedragen doorgroeide compost champignons snijbedrijf	
Periode na vullen	Bedrag per m ² (€)
1e week	18,77
2e week	19,59
3e week	20,41

13.5.6 Normbedragen champignons snijbedrijf	
Oogstperiode	Bedrag handoogst per m ² (€)
Begin oogst	21,23
Na 1e vlucht	8,51
Na 2e vlucht	1,78

13.6 Normbedragen en afschrijving aspergeteelt	
In het aanlegjaar is het normbedrag van de waardering van de asperges exclusief folie leggen per hectare € 15.725. Het normbedrag van de waardering van de asperges inclusief folie leggen per hectare is € 19.056.	
Jaar	Afschrijving per hectare zonder herinplant (%) ²¹
1	0 ²²
2	16 2/3
3	16 2/3
4	16 2/3
5	16 2/3
6	16 2/3
7	16 2/3

- 21 Voor investeringen die u in gebruik hebt in de periode 2002 tot en met 2022, moet u de afschrijvingsmethode aanhouden die u al eerder gekozen hebt, waarbij u uiteraard rekening moet houden met het overgangsrecht van artikel 10a.3 van de Wet inkomstenbelasting 2001.
- 22 Dit is het 1e jaar na aanleg. U schrijft dan niet af, omdat de kosten voor de uitgroei van de aspergeplanten gelijk zijn aan de opbrengst. Het verouderingsproces treedt in jaar 2 in.

14 Bloembollen

14.1 Normbedragen te velde staande bloembollen (vastwaardesysteem)

Gewas	Waarde per Rr ² (€)
Hyacinten	9,08
Tulpen	5,45
Narcissen	4,54
Krokussen	2,72
Gladiolen	1,36
Irissen	3,18
Scilla	3,63

14.2 Normbedragen leliekraam

Gewasgroep	Waarde per Rr ² (€)
Orientalen en Oriental-trompetlelies (OT's)	20,00
Overige, waaronder de Aziaten en de Longiflorums	8,00

14.3 Normbedragen amaryllisbollen

Amaryllisbollen per hectare	Waarde (€)
Netto betaalde oppervlakte	13.613
Bruto betaalde glasoppervlakte	11.344

15 Fruit- en boomteelt

15.1 Normbedragen aanwaskosten en diverse afschrijvingsgegevens appel-, peren- en zure-kersenbomen

	Appelbomen	Perenbomen	Zure-kersenbomen
Aanwas per hectare	€ 1.520	€ 2.375	€ 2.375
Aantal jaren aanwas	2	3	4
Aantal jaren zonder aanwas en afschrijving	1	1	1
Aantal jaren afschrijving over stichtingskosten	8	14	14
Afschrijving per jaar bij lineaire methode	12,5%	7%	7%
Afschrijving per jaar op basis van boekwaarde	20%	15%	15%

15.2 Normbedragen aanwaskosten en diverse afschrijvingsgegevens boomteelt			
Soorten boomteelt	Aanwas (€)	Aantal jaren aanwas	Totale aanwas (€)
Laan- en vruchtbomen volle grond per hectare	5.035	2	10.070
Bos- en haagplantsoen per are	50	2	100
Houtige siergewassen containerteelt per are	141	1	141
Houtige siergewassen volle grond per are	87	2	174
Rozen containerteelt per are	186	1	186
Rozenstruiken inclusief rozenonderstammen per are	47	2	94

16 Bedrijfsgebouwen

16.1 Bedrijfsgebouwen			
Soort gebouw	Afschrijvingsperiode (jaar)	Afschrijving per jaar (%)	Restwaarde (%)
Loods en/of werktuigenberging voor de stalling of opslag van agrarische bedrijfsmiddelen en goederen (voor alle sectoren genoemd in hoofdstuk 16)	32	3	4
Bedrijfsgebouw voor opslag en bewerking in de akkerbouw (bijvoorbeeld bewaarloods)	32	3	4
Bedrijfsgebouw voor opslag en bewerking in de fruitteelt (bijvoorbeeld bewaarloods)	32	3	4
Bedrijfsgebouwen voor het houden van dieren in de veeteelt met uitzondering van de varkenshouderij	24	4	4
Bedrijfsgebouwen voor het houden van dieren in de varkenshouderij	19	5	5
Bedrijfsgebouwen voor de champignonteelt	18	5	10

17 Landbouwmachines

17.1 Afschrijvingspercentages per afschrijvingsperiode bij de boekwaardemethode				
Afschrijvingsperiode (jaar)	Afschrijvingspercentage bij restwaarde 25%	Afschrijvingspercentage bij restwaarde 15%	Afschrijvingspercentage bij restwaarde 10%	Afschrijvingspercentage bij restwaarde 0%
5	25	32	37	85
6	21	28	32	79
7	18	24	29	74
8	16	22	26	69
9	15	20	23	65
10	13	18	21	61

Let op!

Artikel 3.30 lid 2 wet IB 2001 beperkt de maximale afschrijvingspercentages in de tabellen 17.1 en 17.2 tot ten hoogste 20% van de aanschaffings- of voortbrengingskosten van het bedrijfsmiddel.

17.2 Afschrijvingspercentages per afschrijvingsperiode bij de lineaire methode				
Afschrijvingsperiode (jaar)	Afschrijvingspercentage bij restwaarde 25%	Afschrijvingspercentage bij restwaarde 15%	Afschrijvingspercentage bij restwaarde 10%	Afschrijvingspercentage bij restwaarde 0%
5	15	17	18	20
6	12,5	14,2	15	16,7
7	10,7	12,1	12,9	14,3
8	9,4	10,6	11,3	12,5
9	8,3	9,4	10	11,1
10	7,5	8,5	9	10

Let op!

Artikel 3.30 lid 2 wet IB 2001 beperkt de maximale afschrijvingspercentages in de tabellen 17.1 en 17.2 tot ten hoogste 20% van de aanschaffings- of voortbrengingskosten van het bedrijfsmiddel.

17.3 Afschrijvingsperiodes voor tractoren		
Soort machine	Afschrijvingsperiode agrarische bedrijven (jaar)	Afschrijvingsperiode loonbedrijven (jaar)
Shovel	7	6
Tractor twee- en vierwielaandrijving	7	6
Telescooplader/verreiker	7	6

17.4 Afschrijvingsperiodes voor groundbewerkingsmachines	
<i>Soort machine</i>	<i>Afschrijvingsperiode (jaar)</i>
Cultivator	8
Schoffelmachine (getrokken en zelfrijdend)	8
Eg (aangedreven)	6
Freemachine	6
Hekkelmachine	7
Kilverbord	8
Ploeg	7
Spitmachine	6
Zaaibedcombinatie	7

17.5 Afschrijvingsperiodes voor oogstmachines	
<i>Soort machine</i>	<i>Afschrijvingsperiode (jaar)</i>
Aspergeoogstmachine	6
Balenpers	8
Bietenlader	7
Cyclomaaier	6
Grootpakpers/wikkelaar	7
Hark/schudder	7
Inschuurmachine (stortbak, transportband, boxenvuller, kistenvuller)	6
Looftrekker/klapper	7
Maaikneuzer	6
Opraap(doseer)wagen	6
Opraap(snij)wagen	6
Rooimachine	6
Snijmachine (champignons)	8

17.6 Afschrijvingsperiodes voor zelfrijdende (oogst)machines	
<i>Soort machine</i>	<i>Afschrijvingsperiode (jaar)</i>
Hakselaar	6
Maaidorser	8
Rooimachine	7
Zwadmaaier	7

17.7 Afschrijvingsperiodes voor overige machines en installaties		
Soort machine	Afschrijvingsperiode (jaar)	Restwaarde
Aqua Grader (bloembollen)	6	15%
Draaimelkstal (draaiplateau / carousel)	10	0%
Droogvoerbak, brijbak, buisvoerbak, en dergelijke	10	0%
Frames (bewegende) buizen/hekwerken voor geleiding koe	10	0%
(Gecombineerde) zender/ontvanger (halsband / oorzender)	6	10%
Haspel en beregeningsinstallatie (inclusief pomp)	8	15%
Heftruck	8	15%
Kalkstrooier	7	15%
(Kip)wagen	7	15%
Koematras	10	0%
Kraamhokken, biggenhokken en dergelijke	10	0%
Kraan	8	15%
Kuilvoersnijder	6	15%
Kunstmeststrooier	7	15%
Kunststof stalmatten	10	0%
Melkinstallatie	8	15%
Melkkoeltank	8	15%
Melkrobot	10	15%
Mengkeuken, als onderdeel van een voersysteem (installaties)	10	0%
Mestrobot	6	15%
Mestverspreider/mestinjecteur agrarische bedrijven	7	15%
Mestverspreider/mestinjecteur loonbedrijven	5	15%
Opdrijfhek (eventueel met mestschuif)	10	10%
Pootmachine	7	15%
Procescomputer, als onderdeel van het voersysteem of melkrobot	6	10%
Rubber stalmatten (los)	10	0%
Rubber stalmatten (rol)	10	0%
Sorteermachine/opschepmachine/palletiseermachine	7	15%
Schonings- en verwerkingslijn vollegrondsgroenten	8	15%
Spuit	7	15%
Transportvijzel met aandrijving	10	0%
Vacuümmestwagen	6	15%
Veegmachine	8	15%
Verpakkingsmachine (champignons)	8	15%
Voerinstallatie / voersysteem /krachtvoerapparatuur	10	0%
Voedermengwagen	6	15%
Voerhek (verplaatsbaar, losse inrichting)	10	0%

17.7 Afschrijvingsperiodes voor overige machines en installaties		
Soort machine	Afschrijvingsperiode (jaar)	Restwaarde
Voerstation in ligboxenstal	10	0%
Waterbed	10	0%
Wiedbed (getrokken en zelfrijdend)	8	15%
Zaaimachine	7	15%
Zeugvoerstation	10	0%

18 Productierechten

18.1 Afschrijvingsgegevens productierechten					
Productierecht	Bedrijfsmiddel	Recht op investeringsaftrek	Einddatum productierecht	Afschrijvingstermijn	Restwaarde (€)
Varkensrechten/ pluimveerechten: boekjaar = kalender jaar; gebroken boekjaar	ja	nee	31-12-2027	Naar tijdsgelang afschrijven, rekening houdend met einddatum 31-12-2027. Hierbij geldt een maximum van 20% per jaar.	0
Melkveefosfaatrechten: boekjaar = kalenderjaar; gebroken boekjaar	Ja Zie ook vragen en antwoorden melkveefosfaatrechten	nee	31-12-2027	Naar tijdsgelang afschrijven, rekening houdend met einddatum 31-12-2027. Hierbij geldt een maximum van 20% per jaar.	0

19 Onttrekkingen voor eigen verbruik en privégebruik²³

19.1 Normbedragen eigen verbruik agrarische producten			
Product	Omschrijving of hoeveelheid	Eenheid	Bedrag (€)
Melk	gemiddeld 75 liter	per persoon	33,00
Eieren	gemiddeld 148 stuks	per persoon	13,00
Akkerbouwproducten	diversen	per persoon	20,00
Groenten bij glastuinbouw	diversen	per persoon	15,00
Fruit		per persoon	25,00
Snijbloemen		per huishouden	31,00
Vleeskuikens		per stuk	2,76
Slachtkippen	leghennen	per stuk	0,43
Vleeskuikenouderdieren		per stuk	1,45
Vleeskalkoenen	indicatie gewicht: - hennen 9,8 kg - hanen 19,5 kg	per kg geslacht gewicht	dagprijs
Vleesvarkens	waardering volgens slachtafrekening	per slachting	bedrag volgens slachtafrekening
	prijs is niet bekend	per kg geslacht gewicht	1,72
Rundvee: gebruiksvee	waardering volgens slachtafrekening	per slachting	bedrag volgens slachtafrekening
	prijs is niet bekend	per kg geslacht gewicht	3,17
Rundvee: vleesvee	waardering volgens slachtafrekening	per slachting	bedrag volgens slachtafrekening
	prijs is niet bekend	per kg geslacht gewicht	4,90

19.2 Richtbedragen privékosten energie en water ²⁴			
Product	Gemiddeld verbruik ²⁵	Eenheid	Richtbedrag (€)
Gas (Olie ²⁶)	2.040	m ³	2.846,00
Elektriciteit	4.010	kWh	1.172,00
Water	163	m ³	264,00

23 Alle bedragen zijn exclusief omzetbelasting.

24 Wijkt u af van de richtbedragen? Dan moet u voor privégebruik zelf de kosten bepalen. U gebruikt dan niet de gegevens uit bovenstaande tabel, ook niet van de kolom 'gemiddeld verbruik'. U moet vaststellen wat u werkelijk hebt verbruikt.

25 Het gemiddelde verbruik is gebaseerd op 4 personen. Bij meer of minder personen per huishouden verhoogt, respectievelijk verlaagt, u het verbruik en de richtbedragen met 10% per persoon.

26 Voor olie zijn er geen aparte richtbedragen: u gebruikt hiervoor de richtbedragen voor gas.

Bijlage 2

Voorbeeldberekeningen

In de berekeningen maken we gebruik van de normen die u in de tabellen vindt.

1 Waarderingsmethodes veehouderij

1.1 Volledige rundveeveestapel volgens het gemiddeldewaardesysteem

Hieronder vindt u voorbeelden van berekeningen van de waarde van:

- jongvee jonger dan 1 jaar
- jongvee van 1 jaar en ouder
- melk- en kalfkoeien

In deze 3 voorbeelden gaan we uit van een volledige veestapel. De waarde van de groep die nog aanwezig is, gaat het volgende jaar over naar de volgende groep.

1.1.1 Voorbeeldberekening: jongvee jonger dan 1 jaar

	Aantal		Bedragen in €
<i>Jongvee al aanwezig in veestapel</i>			
Gemiddelde waarde jongvee < 1 jaar	20	350,00	7.000,00
Uitstoot jongvee	10	350,00	3.500,00 -
Jongvee door naar de volgende groep	10	350,00	3.500,00 -
Resteert			0,00
<i>Jongvee aangekocht in de loop van het boekjaar</i>			
Aangekocht jongvee < 1 jaar	5	400,00 ²⁷	2.000,00
Opfokkosten per maand		47,40	
Gemiddeld aantal maanden		6 x	
Toe te voegen opfokkosten van jongvee < 1 jaar	5	284,40	1.422,00 +
Gemiddelde waarde aangekocht jongvee < 1 jaar			3.422,00
<i>Jongvee geboren in het boekjaar (zelfgefokt)</i>			
Kalveren geboren	50		
Kalveren verkocht/gestorven	30 -		
Kalveren voor eigen opfok	20	122,98	2.459,60
Opfokkosten per maand		47,40	
Gemiddeld aantal maanden		6 x	
Toe te voegen opfokkosten van jongvee < 1 jaar	20	284,40	5.688,00 +
Gemiddelde waarde zelfgefokt jongvee < 1 jaar			8.147,60 +
Waarde jongvee < 1 jaar op balansdatum	25		11.569,60

²⁷ Dit is de gemiddelde aankoopwaarde volgens het grootboek.

1.1.2 Voorbeeldberekening: jongvee van 1 jaar en ouder

	Aantal			Bedragen in €
<i>Jongvee al aanwezig in veestapel</i>				
Gemiddelde waarde jongvee > 1 jaar	15	800,00	12.000,00	
Uitstoot jongvee	5	800,00	4.000,00	-
Jongvee door naar de volgende groep	10	800,00	8.000,00	-
Resteert				0,00
<i>Jongvee aangekocht in de loop van het boekjaar</i>				
Aangekocht jongvee	5	675,00 ²⁸	3.375,00	
Opfokkosten per maand		47,40		
Gemiddeld aantal maanden		6	x	
Toe te voegen opfokkosten van jongvee	5	284,40	1.422,00	+
Gemiddelde waarde aangekocht jongvee				4.797,00
<i>Jongvee aanwas in het boekjaar (zelfopgefokt)</i>				
Jongvee van de groep jongvee < 1 jaar	10	350,00	3.500,00	
Opfokkosten per maand		47,40		
Aantal maanden		12	x	
Toe te voegen opfokkosten van jongvee	10	568,80	5.688,00	+
Gemiddelde waarde zelfopgefokt jongvee				9.188,00
Waarde jongvee van 1 jaar en ouder op balansdatum	15			13.985,00

28 Dit is de gemiddelde aankoopwaarde volgens het grootboek.

1.1.3 Voorbeeldberekening: melk- en kalfkoeien

	Aantal		Bedragen in €
<i>Koeien al aanwezig in veestapel</i>			
Gemiddelde waarde melkkoeien	50	850,00	42.500,00
Uitstoot melkkoeien	15	850,00	12.750,00 -
Nog aanwezig (melkkoeien)	35		29.750,00
<i>Melk- en kalfkoeien aangekocht in de loop van het boekjaar</i>			
Aangekochte melkkoeien na 1e afkalving	2	1.850,00 ²⁹	3.700,00
Aangekochte kalfkoeien (drachtige vaarzen)	3	1.700,00 ²⁹	5.100,00
Opfokkosten tot melkkoe per maand		47,40	
Gemiddeld aantal maanden		6 x	
Toe te voegen opfokkosten tot melkkoe	3	284,40	853,20
Totaal van opfokkosten uitgroei na 1e afkalving	3	47,40	142,20 +
Waarde aangekochte melk- en kalfkoeien			9.795,40
Restwaarde melkkoe	5	850,00	4.250,00 +
Som			14.045,40
Delen door 2 om het gemiddelde te bepalen			2 /
Waarde aangekochte nieuwe melkkoeien	5		7.022,70
<i>Zelfopgefokte melk- en kalfkoeien</i>			
Jongvee 1 jaar en ouder van de vorige groep	10	800,00	8.000,00
Opfokkosten tot melkkoe		47,40	
Gemiddeld aantal maanden		6 x	
Toe te voegen opfokkosten tot melkkoe	10	284,40	2.844,00
Totaal van opfokkosten uitgroei na 1e afkalving	10	47,40	474,00 +
Waarde zelfopgefokte melk- en kalfkoeien			11.318,00
Restwaarde melkkoe	10	850,00	8.500,00 +
Som			19.818,00
Delen door 2 om het gemiddelde te bepalen			2 /
Waarde eigen opfok van nieuwe melkkoeien	10		9.909,00 +
Waarde melk- en kalfkoeien op balansdatum	50		46.681,70

29 Dit is de gemiddelde aankoopwaarde volgens het grootboek.

2 Rundvee: melk- en fokvee

De voorbeeldberekeningen voor het gemiddeldewaardesysteem of de individuele methode zijn nagenoeg gelijk. Bij het gemiddeldewaardesysteem houdt u geen rekening met de datum waarop het vee tijdens het boekjaar is geboren, is gekocht of heeft afgekalfd. Bij de individuele methode houdt u wel rekening met de datum van geboorte, aankoop of 1e afkalving en moet u bij de opfokkosten rekening houden met de werkelijke duur van de opfok in dagen of maanden.

Voor nieuwe melkkoeien zijn er verschillende voorbeeldberekeningen voor de diverse methodes (zie voorbeeldberekeningen 2.1.1, 2.1.2, 2.1.3 en 2.2.5).

2.1 Voorbeeldberekeningen individuele methode

2.1.1 Voorbeeldberekening: waardering zelfopgefokte nieuwe melkkoeien (1e keer afgekalfd) volgens de individuele methode

		Bedragen in €
Waarde jongvee ouder dan 1 jaar ³⁰ op de beginbalans		800,00 ³¹
Opfokkosten tot 1e afkalving ³² per maand (zie tabel 2.1)	47,40	
Aantal maanden opfok tot 1e afkalving ³³	6 ^x	
Opfokkosten tot 1e afkalving		284,40
Opfokkosten uitgroei melkkoe na 1e afkalving ineens ³⁴		47,40 ⁺
Totaal van de opfokkosten inclusief uitgroei melkkoe Dit is de waarde die u toevoegt op de balansdatum.		1.131,80
Restwaarde melkkoe		850,00 ⁻
Afschrijving vanaf 12 maanden na 1e afkalving in 60 maanden		281,80
Afschrijvingsbedrag per maand		4,704

³⁰ Dit is inclusief het aangekochte jongvee van een vorig jaar.

³¹ Dit is een fictief bedrag. Hier moet u de waarde van de beginbalans nemen of de aankoopprijs van jongvee of kalfkoeien die nog niet gekalfd hebben en die u in de loop van dit boekjaar gekocht hebt.

³² In dit voorbeeld is de 1e afkalving gesteld op 1 juli. U moet hier uitgaan van de werkelijke datum van de 1e afkalving.

³³ Deze periode is fictief. Bij de individuele methode gaat u uit van het werkelijke aantal dagen of maanden tot de 1e afkalving.

³⁴ Bij de individuele methode hebt u de keuze: of het bedrag ineens toevoegen of uitgaan van het werkelijke aantal dagen of maanden na de 1e afkalving. De overige opfokkosten voegt u het volgende jaar toe.

2.1.2 Voorbeeldberekening: waardering aangekochte nieuwe melkkoeien (1e keer afgekalfd) volgens de individuele methode

		Bedragen in €
Aankoop drachtige vaars op 1 mei ³⁵		1.700,00 ³⁶
Opfokkosten tot 1e afkalving op 1 november ³⁴ per maand (zie tabel 2.1)	47,40	
Aantal maanden opfok tot 1e afkalving ³⁷	6	x
Opfokkosten tot 1e afkalving		284,40
Opfokkosten uitgroei melkkoe na 1e afkalving die u ineens toevoegt ³⁸		47,40 +
Totaal van de opfokkosten inclusief uitgroei melkkoe Dit is de waarde die u toevoegt op de balansdatum.		2.031,80
Restwaarde melkkoe		850,00 -
Afschrijving vanaf 12 maanden na 1e afkalving in 60 maanden		1.181,80
Afschrijvingsbedrag per maand		19,70

2.1.3 Voorbeeldberekening: waardering nieuwe melkkoeien (1e keer afgekalfd) volgens de individuele methode met toepassing van de restwaarde

		Bedragen in €
Waardering jongvee ouder dan 1 jaar berekend volgens voorbeeldberekening 2.1.1		
Totaal van de opfokkosten inclusief uitgroei melkkoe		1.131,80 ³⁹
Restwaarde melkkoe		850,00 +
Som		1.981,80
Delen door 2 om het gemiddelde te bepalen		2 /
Waarde die u toevoegt aan de waarde van de melkkoeien die nog vanaf de beginbalans aanwezig zijn ⁴⁰		990,90

34 Bij de individuele methode hebt u de keuze: of het bedrag ineens toevoegen of uitgaan van het werkelijke aantal dagen of maanden na de 1e afkalving. De overige opfokkosten voegt u het volgende jaar toe.

35 Deze datum is fictief. U neemt hier de datum waarop u de drachtige vaars hebt aangekocht. Deze datum moet in het boekjaar liggen waarvoor u de waardering berekent.

36 Dit is een fictief bedrag. Hier moet u de aankoopprijs van de drachtige vaars nemen.

37 Deze periode is fictief. Bij de individuele methode gaat u uit van het werkelijke aantal dagen of maanden tot de 1e afkalving.

38 Bij de individuele methode hebt u de keuze: of het bedrag ineens toevoegen of uitgaan van het werkelijke aantal dagen of maanden na de 1e afkalving. De overige opfokkosten voegt u het volgende jaar toe.

39 Dit is een fictief bedrag. Dit is overgenomen uit voorbeeldberekening 2.1.1.

40 Over dit bedrag mag dan niet meer worden afgeschreven.

2.2 Voorbeeldberekeningen gemiddeldewaardesysteem

2.2.1 Voorbeeldberekening: waardering zelfgefokt jongvee jonger dan 1 jaar volgens het gemiddeldewaardesysteem

		<i>Bedragen in €</i>
Waarde zelfgefokt kalf (nuka)		122,98
Opfokkosten per maand (zie tabel 2.1)	47,40	
Gemiddeld aantal maanden opfok	6 ×	
Opfokkosten		284,40 +
Waarde zelfgefokt jongvee jonger dan 1 jaar op balansdatum		407,38

2.2.2 Voorbeeldberekening: waardering aangekocht jongvee jonger dan 1 jaar volgens het gemiddeldewaardesysteem

		<i>Bedragen in €</i>
Waarde aangekocht kalf (nuka)		150,00 ⁴¹
Opfokkosten per maand (zie tabel 2.1)	47,40	
Gemiddeld aantal maanden opfok	6 ×	
Opfokkosten		284,40 +
Waarde aangekocht jongvee jonger dan 1 jaar op balansdatum		434,40

2.2.3 Voorbeeldberekening: waardering jongvee van 1 jaar en ouder volgens het gemiddeldewaardesysteem

		<i>Bedragen in €</i>
Waarde jongvee jonger dan 1 jaar ⁴² op de beginbalans		350,00 ⁴³
Opfokkosten per maand (zie tabel 2.1)	47,40	
Een heel jaar opfok	12 ×	
Opfokkosten		568,80 +
Waarde eigen opfok jongvee ouder dan 1 jaar op balansdatum		918,80

41 Dit is een fictief bedrag. Hier moet u de aankoopprijs nemen.

42 Dit is inclusief het aangekochte jongvee van een vorig jaar.

43 Dit is een fictief bedrag. Hier moet u het bedrag van de beginbalans overnemen.

2.2.4 Voorbeeldberekening: waardering aangekocht jongvee van 1 jaar en ouder volgens het gemiddeldewaardesysteem

		Bedragen in €
Aankoopprijs jongvee dat op eindbalansdatum ouder is dan 1 jaar		675,00 ⁴⁴
Opfokkosten per maand (zie tabel 2.1)	47,40	
Gemiddeld aantal maanden opfok	6 ×	
Opfokkosten		284,40 +
Waarde aangekocht jongvee ouder dan 1 jaar op balansdatum		959,40

2.2.5 Voorbeeldberekening: waardering nieuwe melkkoeien (1e keer afgekalfd) volgens het gemiddeldewaardesysteem

		Bedragen in €
Waarde jongvee ouder dan 1 jaar ⁴⁵ op de beginbalans		800,00 ⁴⁶
Opfokkosten tot 1e afkalving per maand (zie tabel 2.1)	47,40	
Gemiddeld aantal maanden opfok	6 ×	
Opfokkosten tot 1e afkalving		284,40
Opfokkosten uitgroei melkkoe na 1e afkalving ineens		47,40 +
Totaal opfokkosten inclusief uitgroei melkkoe		1.131,80
Restwaarde melkkoe		850,00 +
Som		1.981,80
Delen door 2 om het gemiddelde te bepalen		2 /
Waarde die u toevoegt aan de waarde van de melkkoeien die nog vanaf de beginbalans aanwezig zijn		990,90

44 Dit is een fictief bedrag. Hier moet u de aankoopprijs nemen.

45 Dit is inclusief het aangekochte jongvee van een vorig jaar.

46 Dit is een fictief bedrag. Hier moet u de waarde van de beginbalans nemen of de aankoopprijs van jongvee of kalfkoeien die nog niet gekalfd hebben en die u in de loop van dit boekjaar gekocht hebt.

3 Rundvee: vleesvee

3.1 Voorbeeldberekening: waardering startkalveren van rosé- en roodvleesvee inclusief voerkosten

Waardering startkalf van 2 maanden ⁴⁷		Bedragen in €
Waarde zelfgefokt kalf (nuka – 14 dagen)		122,98 ⁴⁸
Opfokkosten inclusief voerkosten - per maand (zie tabel 3.2 – fase 1)	53,10	
Aantal maanden opfok vanaf nuka	1,5	x
Opfokkosten		79,65 ⁺
Waarde startkalf op balansdatum		202,63

3.2 Voorbeeldberekening: waardering rosékalfen en roodvleesvee vanaf startkalf tot kalf van maximaal 10 maanden inclusief voerkosten

Waardering rosékalf van 8 maanden ⁴⁹		Bedragen in €
Waarde zelfgefokt startkalf (leeftijd 3 maanden)		250,31 ⁵⁰
Opfokkosten inclusief voerkosten - per maand (zie tabel 3.2 – fase 2)	59,40	
Aantal maanden opfok vanaf startkalf of beginbalans ⁵¹	5	x
Opfokkosten		297,00 ⁺
Waarde rosékalf en roodvleesvee op balansdatum		547,31

3.3 Voorbeeldberekening: waardering rosé- en roodvleesvee vanaf 10 maanden inclusief voerkosten

Waardering roodvleesvee van 11 maanden ⁵¹		Bedragen in €
Waarde zelfgefokt roodvleesvee (leeftijd tot maximaal 10 maanden)		656,53 ⁵²
Opfokkosten inclusief voerkosten - per maand (zie tabel 3.2 – fase 3)	113,40	
Aantal maanden opfok vanaf 10 maanden	1	x
Opfokkosten		113,40 ⁺
Waarde roodvleesvee op balansdatum		769,93

⁴⁷ Het aantal maanden is fictief. Hier moet u de werkelijke leeftijd nemen en afronden op hele of halve maanden.

⁴⁸ Als u het kalf hebt gekocht, dan neemt u de aankoopprijs.

⁴⁹ Het aantal maanden is fictief. Hier moet u de werkelijke leeftijd nemen en deze afronden op hele of halve maanden.

⁵⁰ Als u het startkalf hebt gekocht, neemt u de aankoopprijs. Hebt u een nuka gekocht, dan neemt u de aankoopprijs en voegt u eerst de opfokkosten toe tot 3 maanden (startkalf). Is het vleesvee ouder dan 12 maanden, dan neemt u de waarde op de beginbalans en ook de opfokkosten vanaf de beginbalans.

⁵¹ Het aantal maanden is fictief. Hier moet u de werkelijke leeftijd nemen en deze afronden op hele of halve maanden.

⁵² Als u het kalf hebt gekocht, neemt u de aankoopprijs en voegt u eerst de opfokkosten toe tot 8 maanden.

Is het vleesvee ouder dan 12 maanden, dan neemt u de waarde op de beginbalans en vermeerderd dit u met de opfokkosten voor 12 maanden.

3.4 Voorbeeldberekening: waardering blankvleeskalfveren exclusief voerkosten

Berekening met opfokkosten exclusief voerkosten

		Bedragen in €
Blankvleeskalf van 4 maanden		
Waarde zelfgefokt kalf (nuka – 14 dagen)		122,98 ⁵³
Werkelijke voerkosten volgens uw administratie		250,00 ⁵⁴
Opfokkosten exclusief voerkosten - per maand (zie tabel 3.3)	24,30	
Aantal maanden opfok vanaf nuka	3,5	x
Overige opfokkosten		85,05 +
Waarde blankvleeskalf op balansdatum		458,03

3.5 Voorbeeldberekening: waardering blankvleeskalfveren inclusief voerkosten

Berekening met opfokkosten inclusief voerkosten

		Bedragen in €
Blankvleeskalf van 4 maanden		
Waarde zelfgefokt kalf (nuka – 14 dagen)		122,98 ⁵⁵
Opfokkosten inclusief voerkosten - per maand (zie tabel 3.3)	96,90	
Aantal maanden opfok vanaf nuka	3,5	x
Overige opfokkosten		339,15 +
Waarde blankvleeskalf op balansdatum		462,13

53 Als u het kalf hebt gekocht, neemt u de aankoopprijs.

54 Dit is een fictief bedrag.

55 Als u het kalf hebt gekocht, neemt u de aankoopprijs.

4 Varkens

4.1 Voorbeeldberekening: waardering zelfgefokte opfokzeugen volgens het gemiddeldewaardesysteem

Waardering zelfgefokte opfokzeug vanaf 25 kg tot inzet (260 dagen)		Bedragen in €
Waarde zelfgefokte opfokbig (70 dagen oud)		74,84 ⁵⁶
Opfokkosten per dag (zie tabel 4.1)	0,98	
Gemiddelde van 71 tot 260 dagen (de periode tot de 1e inzet)	95	x
Opfokkosten tot de 1e inzet		93,10 +
Gemiddelde waarde zelfgefokte opfokzeug die nog niet is ingezet op de balansdatum		167,94
Opfokkosten per dag (zie tabel 4.1)	0,98	
Resterend gemiddelde van 71 tot 260 dagen (de periode tot en met de inzet)	95	x
Opfokkosten tot en met het moment van inzet		93,10 +
Kostprijs zelfgefokte opfokzeug op het moment van inzet (na 260 dagen)		261,04

4.2 Voorbeeldberekening: waardering aangekochte opfokzeugen volgens het gemiddeldewaardesysteem

Waardering opfokzeug aangekocht op de leeftijd van ongeveer 7 maanden (220 dagen)		Bedragen in €
Aankoopprijs opfokzeug nog niet ingezet		342,00 ⁵⁷
Opfokkosten per dag (zie tabel 4.1)	0,98	
Gemiddelde van 1 tot 40 dagen (de periode tot de 1e inzet)	20	x
Opfokkosten tot de 1e inzet		19,60 +
Gemiddelde waarde aangekochte opfokzeug die nog niet is ingezet op de balansdatum		361,60
Opfokkosten per dag (zie tabel 4.1)	0,98	
Resterend van gemiddelde van 1 tot 40 dagen (de periode tot en met de inzet)	20	+
Opfokkosten tot en met het moment van inzet		19,60 +
Kostprijs aangekochte opfokzeug op het moment van inzet		381,20

⁵⁶ Dit is de waarde van een volledig zelfgefokte opfokbig. Als u de opfokbig hebt gekocht, neemt u de werkelijke aankoopprijs.

⁵⁷ Dit is een fictief bedrag, u neemt hier de werkelijke aankoopprijs.

4.3 Voorbeeldberekening: waardering zelfgefokte zeugen volgens het gemiddeldewaardesysteem

		Bedragen in €
Waarde zelfgefokte opfokzeug op de beginbalans		167,94 ⁵⁸
Opfokkosten per dag (zie tabel 4.1)	0,98	
Gemiddelde van 71 tot 260 dagen (de periode tot de 1e inzet)	95	
Opfokkosten op het moment van inzet	x	93,10
Opfokkosten uitgroei tijdens dracht per dag	1,64	
Aantal dagen dracht tot de 1e worp	115	
Opfokkosten uitgroei - ineens	x	188,60 +
Waarde nieuwe zelfgefokte zeug berekend		449,64 ⁵⁹
Restwaarde slachtzeug (zie tabel 4.1)		197,62 +
Som		647,26
Delen door 2 om het gemiddelde te bepalen		2 /
Deze waarde voegt u toe aan de waarde van de zeugen die nog vanaf de beginbalans aanwezig zijn.		323,63

4.4 Voorbeeldberekening: waardering aangekochte zeugen volgens het gemiddeldewaardesysteem

		Bedragen in €
Waardering zeug aangekocht op de leeftijd van ongeveer 7 maanden (220 dagen)		
Aankoopprijs aangekochte opfokzeug ⁶⁰ , of zeug tot 1e worp		342,00 ⁶¹
Opfokkosten per dag (zie tabel 4.1)	0,98	
Gemiddelde van 220 tot 260 dagen (de periode tot de 1e inzet)	40	
Opfokkosten op het moment van inzet	x	39,20
Opfokkosten uitgroei tijdens dracht per dag	1,64	
Aantal dagen dracht tot de 1e worp	115	
Opfokkosten uitgroei - ineens	x	188,60 +
Waarde nieuwe aangekochte zeug berekend		569,80
Restwaarde slachtzeug (zie tabel 4.1)		197,62 +
Som		767,42
Delen door 2 om het gemiddelde te bepalen		2 /
Deze waarde voegt u toe aan de waarde van de zeugen die nog vanaf de beginbalans aanwezig zijn.		383,71

58 Dit is een fictief bedrag, u neemt hier de waarde op beginbalans. Dit bedrag is voor deze berekening overgenomen van voorbeeldberekening 4.1.

59 Als de opfok binnen hetzelfde boekjaar heeft plaatsgevonden en het is een volledig zelfgefokte zeug, neemt u hier direct het normbedrag volgens de tabel 4.1.

60 De zeug is gekocht in het boekjaar waarvoor u de waarde berekent. Hebt u de zeug gekocht in het voorgaande boekjaar, dan moet u uitgaan van voorbeeldberekening 4.3.

61 Dit is een fictief bedrag, u neemt hier de aankoopprijs.

7 Geiten

7.1 Voorbeeldberekening: waardering melkgeiten per jaargroep volgens de individuele methode

In dit voorbeeld rekenen we met 20 stuks melkgeiten.		<i>Bedragen in €</i>
Beginwaarde nuchter geitenlam	14,29 ⁶²	
Groep lammeren geboren in maart	20 x	
Beginwaarde van de groep		285,80
Opfokkosten per week (zie tabel 7.1)	3,72	
Aantal lammeren in de groep	20 x	
Opfokkosten van de groep per week	74,40 ⁶³	
Gemiddeld aantal weken	42 ⁶⁴	
Opfokkosten		3.124,80 +
Kostprijs van de groep in het 1e jaar op de balansdatum		3.410,60
Waardering van dezelfde groep melkgeiten in het volgende jaar		
Beginwaarde van de groep (volgens de beginbalans)		3.410,60
Opfokkosten per week (zie tabel 7.1)	3,72	
Aantal melkgeiten in de groep	20 x	
Opfokkosten van de groep per week	74,40 ⁶³	
Resterend aantal weken (52 - 42 = 10)	10 x	
Opfokkosten		744,00 +
Kostprijs van de groep op de balansdatum		4.154,60
Afschrijving		
Kostprijs van de groep		4.154,60
Restwaarde melkgeit (slachtgeit)	40,00	
Aantal melkgeiten in de groep	20 x	
Waarde gemiddelde uitstoot van de groep		800,00 -
Af te schrijven in 5 jaar		3.354,60
Delen door 5 om de afschrijving per jaar te bepalen		5 /
Afschrijving per jaar van de groep		670,92

62 Dit is het normbedrag voor een zelfgefokt geitenlam. Als u een geitenlam hebt gekocht, neemt u de aankoopprijs.

63 Als u de geitenlammeren door derden laat opfokken, vervangt u de opfokkosten van de groep per week door de werkelijke uitgaven voor de opfok van de groep per week.

64 Als u de geitenlammeren hebt gekocht, dan neemt u hier het resterende aantal weken van de 52 weken.

7.2 Voorbeeldberekening: waardering melkgeit volgens het gemiddeldewaardesysteem

		Bedragen in €
Beginwaarde nuchter geitenlam		14,29 ⁶⁵
Opfokkosten per week (zie tabel 7.1)	3,72	
Aantal weken	52 ⁶⁶	
Opfokkosten		193,44 +
Kostprijs geit na 1 jaar (1e lamdatum)		207,73
Restwaarde melkgeit		40,00 +
		247,73
Delen door 2 om de gemiddelde waarde te bepalen		2 /
Gemiddelde waarde melkgeit		123,87

11 Mais, voordrooggras en hooi

11.1 Voorbeeldberekening: waardering zelfgeteelde mais bij een afwijkende hogere opbrengst droge stof per hectare

		Bedragen in €
In dit voorbeeld rekenen we met 16 ha zelfgeteelde mais.		
De volledige hoeveelheid zelfgeteelde mais in kg droge stof	312.000 ⁶⁷	
Aantal ha volledige opbrengst zelfgeteelde mais (exclusief aangekocht)	16,0 ⁶⁷	
Werkelijke netto-opbrengst in kg droge stof per ha	19.500	
Netto-opbrengst in kg droge stof per ha volgens de norm	16.150 /	
Deelfactor te hoge waardering		1,21
Per balansdatum nog in voorraad kg droge stof	206.000 ⁶⁷	
In tonnen (= delen door 1000)	206	
Waardering per ton droge stof volgens de normen	94,00 x	
Voorraadwaardering volgens de normen (= voorraad droge stof per balansdatum vermenigvuldigd met de waardering per ton droge stof volgens de normen)		19.364,00
Voorraadwaardering herrekenend naar werkelijk aantal kg droge stof (= voorraadwaardering volgens de normen gedeeld door de deelfactor te hoge waardering)		16.003,31

⁶⁵ Dit is het normbedrag voor een zelfgefokt geitenlam. Als u een geitenlam hebt gekocht, dan neemt u de aankoopprijs.

⁶⁶ Als u de geitenlammeren hebt gekocht, dan neemt u hier het resterende aantal van de 52 weken.

⁶⁷ Dit is een fictief aantal.

11.2 Voorbeeldberekening: waardering zelfgeteeld voordrooggras bij een afwijkende hogere opbrengst droge stof per hectare

In dit voorbeeld rekenen we met 50 ha grasland, zelfgeteeld voordrooggras en geen beweiding.		<i>Bedragen in €</i>
De volledige hoeveelheid zelfgeteeld voordrooggras in kg droge stof	750.000 ⁶⁸	
Aantal ha volledige opbrengst zelfgeteeld voordrooggras (exclusief aangekocht)	50,0 ⁶⁸	
Werkelijke netto-opbrengst in kg droge stof per ha	15.000	
Netto-opbrengst in kg droge stof per ha volgens de norm	11.000 /	
Deelfactor te hoge waardering		1,36
Per balansdatum nog in voorraad kg droge stof	510.000 ⁶⁸	
In tonnen (= delen door 1000)	510	
Waardering per ton droge stof volgens de normen	128,00 ×	
Voorraadwaardering volgens de normen (= voorraad droge stof per balansdatum vermenigvuldigd met de waardering per ton droge stof volgens de normen)		65.280,00
Voorraadwaardering herrekend naar werkelijk aantal kg droge stof (= voorraadwaardering volgens de normen gedeeld door de deelfactor te hoge waardering)		48.000,00

15 Fruit- en boomteelt

15.1 Voorbeeldberekening: doorteelt laanbomen

Teeltperiode		<i>Bedragen in €</i>
Aanplant 1 hectare		7.000 ⁶⁹
1e jaar aanwas	5.035	
2e jaar aanwas	5.035 +	
		10.070 +
Totaal geactiveerd		17.070

In jaar x worden deze bomen uitgeplant op 2 hectare en start er weer een nieuwe aanwasperiode. Een berekening voor deze nieuwe aanwasperiode vindt u in voorbeeldberekening 15.2.

15.2 Voorbeeldberekening: doorteelt laanbomen vanaf jaar x

Teeltperiode		<i>Bedragen in €</i>
Aanplant per hectare (jaar x)		8.535 ⁶⁹
1e jaar aanwas	5.035	
2e jaar aanwas	5.035 +	
		10.070 +
Totaal geactiveerd		18.605

68 Dit is een fictief aantal.

69 Dit is een fictief bedrag.

Verklarende woordenlijst

- A Aanwas**
De groei, vermeerdering, opfok of toename van dieren.
- Afkalven, afkalving**
De geboorte van een kalf bij koeien.
- B Balansdatum**
De datum van het einde van het boekjaar waarover u de balans opmaakt.
- Basiswaarde**
Waarde van een dier aan het begin van de opfokperiode, bestaande uit de aan het dier bestede kosten, exclusief de opfokkosten.
- Bewaarcel**
Een bewaarcel is een speciale ruimte waarin bloembollen onder bepaalde condities (luchtverversing, verwarming, koelen en dergelijke) worden opgeslagen.
- Bloedverversing (van de kraam)**
Het verversen (van nieuw bloed voorzien) van de kraam. Nieuwe soorten of andere cultivars worden aan de kraam toegevoegd, als aanvulling of als vervanging van soorten of cultivars die de teler niet meer gaat telen.
- D Droge stof**
De massa van een gewas zonder het in het gewas opgenomen water.
- E Eendagskuiken**
Kuiken dat nog geen 72 uur oud is.
- F Fokbok**
Een mannelijke geit die bestemd is voor de fok.
- Fokgeit**
Een geit die bestemd is voor de fok.
- Fokooi**
Een vrouwelijk schaap dat bestemd is voor de fok.
- Fokram**
Een mannelijk schaap dat bestemd is voor de fok.
- G Geboortewaarde**
In de landbouwnormen vastgestelde waarde van een dier bij geboorte.
- Groeimedium**
Grond of een ander materiaal waarin planten kunnen groeien.
- Groenbemester**
Het gewas dat voor bemesting wordt geteeld.
- Guste zeug**
Een zeug die niet drachtig is.
- I 1^e inzet**
1^e inseminatie.
- J Jaargroep (geiten)**
Een groep geiten uit hetzelfde geboortjaar (met dezelfde leeftijd).
- K Koppel**
Een groep dieren die samen in 1 eenheid gehuisvest zijn. Meestal gaat het hier om pluimvee of varkens.
- L Leeftijdsgroep**
Indeling van vee op basis van leeftijd, meestal corresponderend met de diercategorieën van de mestwetgeving.
- LEI**
Het Landbouw Economisch Instituut is onderdeel van Wageningen UR en doet sociaal-economisch onderzoek op het gebied van land- en tuinbouw en visserij.
- Licentie**
Een licentie is de bevoegdheid tot het vermeerderen van teeltmateriaal van het overeengekomen ras, het telen van plantgoed en het onder voorwaarden verhandelen van het plantgoed dat uit het vermeerderen of telen ontstaat. De licentie geldt alleen voor vermeerderen of telen in Nederland voor het overeengekomen maximale areaal. De bevoegdheid wordt verleend door een licentieverlener.

Loonwerk

De agrarische dienstverlening die door bedrijven wordt uitgevoerd met (grote) landbouwmachines inclusief bediening en eventueel andere arbeid.

M Mais op stam

Nog te velde staande mais.

Melkgeit

Een geit die bestemd is voor de melkproductie.

N Nuka

Een nuchter kalf: een kalf dat pas geboren is en nog zoogt bij de moeder of dat naast melk geen ander voer krijgt. Meestal is een nuka 2 weken oud of jonger.

O Opfokbig

Een big van ongeveer 10 weken die geselecteerd is voor de opfok tot zeug.

Opfokkonijn

Een jong konijn dat voor de vermeerdering wordt aangehouden en wordt opgefokt vanaf 80 dagen tot de 1e dekking.

Opfokleghen

Een leghen die wordt opgefokt voor de legproductie (vanaf eendagskuiken tot 17 weken).

Opfokvleeskuikenouderdier

Leghennen en hanen die worden opgefokt voor de productie van broedeieren voor vleeskuikens (vanaf eendagskuiken tot 18 weken).

Opfokzeug

Een zeug die voor de vermeerdering (fokkerij) wordt aangehouden vanaf 25 kg tot de 1e dekking. Een opfokzeug wordt gemiddeld na 260 dagen ingezet voor de fok.

Opstand

Het geheel van planten of bomen die op het veld of in het warenhuis (grote kas) staan.

P Pink

Een rund van ongeveer 1 jaar oud.

R Rijnlandse roede (Rr)

De Rijnlandse roede (Rr) is een oude lengtemaat. De bloembollenwereld gebruikt de Rijnlandse roede nog als oppervlaktemaat. Er gaan ongeveer 700 Rr² in een hectare. De roede wordt verdeeld in 12 (Rijnlandse) voeten, dat is 144 duimen of 1728 lijnen.
1 Rr² = 14,21 m².

Ruikip

Een leghen die in de rui is geweest en die een nieuwe legperiode gaat beginnen.

S Slachtafrekening

Dit is de rekening die veeleveranciers krijgen van de slager. Hierop staan in ieder geval het aantal kilo's van het geslachte vee en daarnaast de vergoeding voor het slachten of de slachtwaarde.

Slachtkoe

Een melkkoe die op dat moment bestemd is voor de slacht.

Slijtende bedrijfsmiddelen

Bedrijfsmiddelen die slijten, dus door gebruik technisch achteruitgaan.

Snede

Oogst van gras, meerdere keren per groeiseizoen.

Speenbig

Een jonge big vanaf ongeveer 6 weken die nog verder opgefokt moet worden tot een volwaardige big van 10 weken (ongeveer 25 kg).

Spenen

Van een aantal diercategorieën de jonge dieren als ze nog bij hun moeder verblijven en door haar gevoed worden.

Startkalf

Een vleeskalf met een leeftijd van 2 weken (nuka) tot en met 13 weken (ongeveer 3 maanden).

Substraat

Onderlaag, voedingsbodem.

Substraatteelt

(Kas)teelt van tuinbouwgewassen op een groeimedium dat wordt doordrenkt met water waarin de noodzakelijke voedingszouten zijn opgelost.

T Tegenbewijs

Bewijs waardoor een voorafgaande bewering wordt ontzenuwd, waardoor de onjuistheid ervan wordt aangetoond.

Tonkinstok

Stok uit de stengel van tonkin, gebruikt om planten op te binden.

U Uitgangsmateriaal

Jonge planten die nog opgekweekt moeten worden.

Uitgroei

De groeiperiode van een productiedier die al met de productie is aangevangen, tot het moment van volledige volwassenheid. Op dat moment is de volledige boekwaarde van het dier bereikt.

Uitstoot

Verkoop van productievee aan het eind van de productieperiode.

V Vaars

Een jonge koe van ongeveer 2 jaar oud die nog niet of voor de 1^e keer gekalfd heeft.

Vanggewas

Gewas dat geteeld wordt om bijvoorbeeld:

- uitspoeling van meststoffen in de ondergrond tegen te gaan
- verstuiwing van de grond te voorkomen

Vleesbok

Een mannelijke geit die gehouden wordt voor de vleesproductie.

Vleesgeit

Een geit die gehouden wordt voor de vleesproductie.

Vleeskoe

Een koe die gehouden wordt voor de vleesproductie.

Vleeskuiken

Een kuiken dat gehouden wordt voor de vleesproductie.

Vleeskuikenouderdier

Een hen of haan die gehouden wordt voor de productie van broedeieren voor vleeskuikens.

Voedster

Een konijn dat gehouden wordt voor het werpen van jongen.

W Warenhuis

Grote (broei)kas.

1^e Worp

Bij een zeug de 1^e keer dat ze biggen werpt

Z Zaaiklaar maken

Het bewerken van de landbouwgrond om de grond in gereedheid te brengen voor het komende teeltseizoen.

Zelfgefokt vee

Jongvee dat op het bedrijf wordt geboren. In de 'Landelijke Landbouwnormen' gebruiken we 'zelfgefokt' ook voor de opfok binnen het bedrijf van dit zelfgefokte jongvee.

Zelfopgefokt vee

Jongvee dat op het bedrijf wordt opgefokt tot volwassen vee. Het jongvee kan op het bedrijf zijn geboren of zijn aangekocht.

Zeug

Een varken van het vrouwelijke geslacht dat minstens 1 keer gedekt of geïnsemineerd is. Hieronder vallen ook:

- guste zeugen
- gedekte zeugen
- zeugen met biggen
- zeugen waarvan de biggen gespeend zijn

Zoogkoe

Een vleeskoe die gehouden wordt om kalveren te werpen, die gedurende de eerste maanden bij de zoogmoeder verblijven (zoogperiode). Na een aantal jaren is deze zoogkoe uiteindelijk zelf bestemd voor de slacht.

Bronnen

Bij het vaststellen van de landbouwnormen hebben we gebruikgemaakt van gegevens van diverse publicaties en organisaties.

Publicaties

- 'Agrimatie', Agrarische prijzen (LEI), Wageningen UR Economic Research
- 'Boerderij', Reed Business Information, www.boerderij.nl
- 'Handboek Melkveehouderij' (2020-2021), Wageningen UR Livestock Research
- 'Handboek Pluimveehouderij' (2011), Wageningen UR Livestock Research
- 'Handboek Varkenshouderij' (2015), Wageningen UR Livestock Research
- 'Koerslijst Gebruikte landbouwtrekkers', Fedecom
- 'Kwantitatieve Informatie (KWIN) Akkerbouw en Vollegrondsgroenteteelt 2022', Wageningen UR PPO (Praktijkonderzoek Plant en Omgeving)
- 'Kwantitatieve Informatie (KWIN) Boomkwekerij 2006', Wageningen UR PPO (Praktijkonderzoek Plant en Omgeving)
- 'Kwantitatieve Informatie (KWIN) Fruit 2009-2010', Wageningen UR PPO (Praktijkonderzoek Plant en Omgeving)
- 'Kwantitatieve Informatie (KWIN) voor de Glastuinbouw 2019', Wageningen UR Glastuinbouw
- 'Kwantitatieve Informatie (KWIN) Veehouderij 2023-2024', Wageningen UR Livestock Research
- 'Kwantitatieve Informatie (KWIN) Veehouderij 2022-2023', Wageningen UR Livestock Research
- 'Tabel 4 Diergebonden normen', rvo.nl
- 'Tabellenboek Veevoeding' (2010), Productschap Diervoeder
- 'Van Kuiken tot Kip' (2011), Wageningen UR Livestock Research

Organisaties

- Fedecom: voorheen COM: Centraal Orgaan Mechanisatiebedrijven
- KAVB: Koninklijke Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur
- LTO Nederland: Land- en Tuinbouworganisatie Nederland
- Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
- Nibud
- SRA: Samenwerkende Registeraccountants en Accountants-administratieconsulenten
- De TAAK: Tuinbouw Accountants en Administratie Kantoren
- VLB: Vereniging van Accountants- en Belastingadviesbureaus
- Wageningen Economic Research

